

Torsdagen den 28 november

Kl. 12.00–13.24

14.00–15.04

16.00–16.08

---

§ 1 Anmälan om vice gruppleddare för partigrupp

Andre vice talmannen meddelade att Miljöpartiets partigrupp anmält *Annika Hirvonen Falk* som vice gruppleddare för partigrupp från och med den 26 november.

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2019/20:127

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:127 En vätgasstrategi för Sverige
av Mattias Bäckström Johansson (SD)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 19 december 2019.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 27 november 2019

Infrastrukturdepartementet

Anders Ygeman (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2019/20:157

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:157 Tillträdesförbud
av Andreas Carlson (KD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 6 december 2019.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 22 november 2019

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Johan Danelius

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:165 Långsiktiga effekter av sänkt skatt på arbete

av Niklas Wykman (M)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 19 december 2019.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 25 november 2019

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2018

§ 3 AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2018

Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU6

AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2018 (skr. 2018/19:130)

föredrogs.

Anf. 1 ANDREAS LENNKVIST MANRIQUEZ (V):

Fru talman! Till att börja med vill jag konstatera att det inte finns några miljöpartister i kammaren när vi ska diskutera AP-fonderna. Det är mycket beklagligt. Men vem vet? De har kanske tagit ett friår.

Den 1 januari i år trädde nya regler för de allmänna pensionsfonderna, AP-fonderna, i kraft. Fondmedlen ska numera förvaltas på ett föredömligt sätt genom ansvarsfulla investeringar och ett ansvarsfullt ägande.

Det nya målet motiverades med att det bör finnas en förväntan på att AP-fonderna aktivt arbetar med att integrera ESG-frågor, det vill säga environment, social och governance, vid förvaltningen av fondmedlen. Med "environment" avses till exempel bolagens inverkan på miljö och klimat, med "social" avses socialt ansvarstagande, såsom mänskliga rättigheter och arbetstagarrättigheter, och med "governance" avses frågor som berör styrningen av ett bolag, exempelvis aktieägares rättigheter.

Vänsterpartiet ifrågasatte redan i fjol om de nya reglerna verkligen kommer att göra så stor skillnad. Samtidigt som det nya målet infördes slog regeringen nämligen fast att ESG-frågor ska främjas utan att man gör avkall på det övergripande målet för placeringsverksamheten. Nu kan vi tyvärr konstatera att vår kritik var berättigad. Greenpeace granskning, som presenterades häromdagen, visar att AP-fonderna fortsätter att investera miljardbelopp i flera av de största fossilbolagen i världen. Det handlar om fossiljättar vars verksamheter utgör det största hotet mot att nå de globala miljömålen.

Faktum är att AP-fonderna investerar i 64 av de 100 största olje- och gasbolagen i världen. Nya investeringar i kolbolag har till och med gjorts sedan årsskiftet, alltså efter att de nya reglerna infördes. Detta sker i en tid när växthusgaserna i atmosfären ligger på rekordnivå.

Fru talman! På vilket sätt främjar det klimatet att investera miljardbe-
lopp av svenskarnas pensionspengar i fossiljättarnas verksamheter? På vil-
ket sätt är det ett socialt ansvarstagande att investera svenskarnas pen-
sionspengar i det kinesiskt statsägda Petrochina eller det ryskägda Gaz-
prom? Här talar vi inte bara om stora utsläpp utan även om länder som på
punkt efter punkt systematiskt kränker de mänskliga rättigheterna.

Vi i Vänsterpartiet tycker att det är helt orimligt att investera svenskar-
nas pensionspengar på detta sätt och anser att det måste ställas betydligt
tydligare krav på AP-fonderna avseende såväl miljö som etik. Miljömäss-
iga och etiska hänsyn måste likställas med målet om hög avkastning. Vi
tycker inte att AP-fonderna ska göra några nya investeringar i kol, olja
eller fossilgas. Det är hög tid att flytta pengarna och avveckla befintliga
investeringar.

Regeringen slår sig ofta för bröstet när det gäller miljö och mänskliga
rättigheter i internationella sammanhang, och man förväntar sig inte sällan
att vanliga medborgare ska ställa om sin konsumtion. Men när det handlar
om AP-fondernas miljardinvesteringar drar man inte sitt strå till stacken.
Det är dubbelmoral utan dess like.

Denna dubbelmoral får konsekvenser. Fråga bara ursprungsbefolk-
ningen cofan i Amazonas i nordöstra Ecuador! Där har vattnet blivit för-
giftat och marken förorenad efter att fossiljätten Chevron, ett bolag som
AP-fonderna investerat miljardbelopp i, har dumpat råolja och giftiga rest-
produkter i djungeln.

Fru talman! Det är dags att Sverige tar sitt ansvar och divesterar
AP-fonderna, och det är dags att regeringen slutar med sin dubbelmoral.

Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation.
(Applåder)

I detta anförande instämde Jessica Wetterling (V).

Anf. 2 INGEMAR NILSSON (S):

Fru talman! Vår debatt här i dag handlar om finansutskottets betän-
kande 6, *AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2018*. Med tanke på det engage-
rade inlägg som Andreas Lennkvist Manriquez från Vänsterpartiet alldeles
nyss höll förtjänar det kanske att understrykas att debatten handlar om
verksamheten till och med 2018. Motsvarande debatt hålls ju varje riks-
dagsår och baseras på regeringens skrivelse om AP-fondernas verksamhet
under det gångna året. AP-fonderna har en central och viktig roll att spela
i det svenska pensionssystemet i den del som vi känner som inkomstpen-
sionen.

I motsvarande debatt som gällde AP-fondernas verksamhet under
2017, som vi höll här i kammaren den 6 februari i år, sa jag bland annat
följande: "Ett stabilt och hållbart pensionssystem är ett viktigt samhälls-
fundament. Ett pensionssystem är också ett uttryck för ett samhälls- och
generationskontrakt. Det handlar om tilltro och tillit." I den debatten gjor-
des också åtskilliga återkopplingar till en debatt vi hade haft några måna-

der tidigare om nya placeringsregler för AP-fonderna från och med den 1 januari 2019.

Fru talman! Det jag sa då förtjänar att upprepas och inte minst gäller det i allra högsta grad fortfarande och alljämt. Hur har det då gått för AP-fonderna under 2018? Vid en snabb och lite slarvig blick på resultatet skulle man kanske kunna säga: Så där.

Ibland, och inte minst här, gäller det att försöka få grepp om vilka storheter det handlar om. Det är inte helt enkelt, måste jag erkänna. Fondernas förvaltade kapital var 1 383 miljarder kronor vid utgången av 2018. Det är i och för sig en minskning med 29 miljarder jämfört med ett år tidigare, men det är ändå väldigt mycket pengar och viktiga pengar för Sveriges pensionärer, såväl nuvarande som blivande.

Första–Fjärde AP-fondens resultat för förvaltningen 2018 innebar ett minusresultat på 2 miljarder kronor efter kostnader, eller annorlunda uttryckt en avkastning på minus 0,2 procent. Resultatet ska dock ses i ljuset av utvecklingen på främst aktiemarknaden under 2018. Sett i jämförelse med motsvarande internationella aktörer, pensionsfonder med likartade uppdrag och förutsättningar, gör de svenska AP-fonderna ett fullt godkänt resultat.

Sjätte AP-fonden redovisar en betydligt högre avkastning, men den har ju andra förutsättningar och spelregler. När det gäller Sjunde AP-fonden, som är det statliga alternativet inom premiepensionssystemet, kan man konstatera att de som har valt detta alternativ, antingen passivt eller aktivt, har gjort ett bra val. Sjunde AP-fondens resultat överträffar klart och tydligt premiepensionsindex.

Fru talman! I en debatt om AP-fonderna och deras resultat är det inte helt oviktigt att påminna om vad deras uppdrag är: att förvalta fondmedlen så att de blir till största möjliga nytta för inkomstpensionssystemet. Förvaltningen ska ta sin utgångspunkt i pensionssystemets åtagande. Uppdraget är reglerat i lag och utgör tillsammans med placeringsreglerna ramverket för AP-fondernas arbete. Ur placeringsreglerna kan man bland annat utläsa att fonderna är ålagda att ta hänsyn till miljö och etik i placeringsverksamheten, utan att göra avkall på det övergripande målet om hög avkastning. Fonderna ska inte ha näringspolitiska eller ekonomisk-politiska mål. Vi diskuterar alltså regeringens skrivelse om AP-fondernas verksamhet för 2018 och inget annat.

Fru talman! Vi har också, som jag tidigare nämnde, fattat beslut om nya placeringsregler från och med 2019. Vad dessa nya regler leder till och får för effekt får vi således anledning att återkomma till och debattera om ungefär ett år när vi ska utvärdera resultatet av 2019 års verksamhet.

Men icke förty har AP-fondernas förberedelser för de nya placeringsreglerna fått genomslag redan under 2018, vilket regeringen också konstaterar i sin skrivelse. Ännu mer är på gång. I Regeringskansliet jobbar man nu med ytterligare en proposition som handlar om AP-fondernas placeringsregler. Vi kommer att få möjlighet att debattera den här i riksdagen inom kort.

Fru talman! Är då allt frid och fröjd med våra AP-fonder? På det stora hela ja, men med ett viktigt ”men”. Det finns saker att hålla ögonen på. Placeringsreglerna är självklara. Jag tänker dock främst på fondernas kostnader och kostnadernas utveckling. Den negativa kostnadsutvecklingen under perioden 2012–2015 är bruten. Gott så. Men det finns anledning att

fortsatta att granska och lite grann ha tummen i ögat på fonderna och deras ledningar.

En kostnadseffektiv förvaltning är viktig, både för det ekonomiska utfallet och för medborgarnas förtroende för och tillit till AP-fonderna. De sammantagna förvaltningskostnaderna uppgår till 0,123 procent av det förvaltade kapitalet. Det är en minskning jämfört med 2017. Trenden är positiv, och det är bra. Men fortfarande är skillnaderna mellan de olika fonderna alldeles för stora. Det behöver såväl regeringen som vi här från riksdagen granska och följa upp.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationen.

(Applåder)

I detta anförande instämde Björn Wiechel (S).

Anf. 3 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Jag vill börja med att rätta föregående talare, ledamoten Ingemar Nilsson, som säger att det i det här betänkandet bara handlar om AP-fondernas verksamhet 2018. Vi har även i betänkandet ett yrkande från en av motionerna från den allmänna motionstiden. Det har också diskuterats tidigare i debatten.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i dess helhet.

Vi har i denna kammare ganska nyligen antagit ett nytt regelverk för AP-fonderna, vilket innebär en ökad miljöhänsyn och ökad hänsyn till hållbarhet och kommande generationer. Alla partier som ingår i Pensionsgruppen står bakom detta. Det gör att vi kan upprätthålla en tillit och en trygghet inför viktiga beslut om pensionssystemet – en klok ordning.

Det är också bra att regeringen återkommer till riksdagen med en skrivelse av detta slag. Det gör att vi noggrant kan följa utvecklingen i AP-fonderna. De är väldigt viktiga för pensionssystemet och för tryggheten och tilliten.

Enligt det nya målet som vi beslutade om och som började gälla den 1 januari i år ska fonderna förvalta pensionsmedlen på ett föredömligt sätt genom ansvarsfulla investeringar och ett ansvarsfullt ägande. Målet ska uppnås utan att fonderna gör avkall på det övergripande målet om långsiktigt hög avkastning. Syftet med det nya målet är att fonderna ska beakta miljöaspekter, sociala aspekter och bolagsstyrningsaspekter i den kapitalförvaltning som de bedriver.

Målet innebär bland annat att fonderna ska ta fram en gemensam värdegrund för förvaltningen, gemensamma riktlinjer för vilka tillgångar som pensionsmedel inte bör placeras i samt gemensamma riktlinjer för hur resultatet av förvaltningen enligt det nya målet ska redovisas.

Anledningen till att vi moderater tycker att det är viktigt att här markera att vi står bakom utskottets förslag i betänkandet är att om vi långsiktigt ska uppbära tillit och tilltro till pensionssystemet bygger det på att vi också levererar pensionsutbetalningar.

Här har AP-fonderna en helt avgörande uppgift genom att fungera som en balans mellan år av underskott och år av överskott i pensionssystemet. Annars riskerar vi att hamna i den situation som en del andra länder har hamnat i, då de har ett mer politiserat system. Det är trots allt viktigt att AP-fondernas verksamhet präglas av avkastning och inte aktivism. AP-

Prot. 2019/20:40
28 november

AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2018

fondernas pengar har vi för att vi ska ha ett tryggt och stabilt pensions-system.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 4 Ingreppanden mot utländska kreditinstitut och vissa andra penningtvätsfrågor

Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU28
Ingreppanden mot utländska kreditinstitut och vissa andra penningtvätsfrågor (prop. 2019/20:14)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 11.)

*Skyldighet för
kreditinstitut att
tillhandahålla
kontantjänster*

§ 5 Skyldighet för kreditinstitut att tillhandahålla kontantjänster

Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU29
Skyldighet för kreditinstitut att tillhandahålla kontantjänster (prop. 2019/20:23)
föredrogs.

Anf. 4 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Jag vill börja med att konstatera att en seger vinnas i dag. Det är en seger för alla som har engagerat sig för rätten och möjligheten att använda sig av kontanter i den utsträckning man själv vill. Framför allt är det nu så att staten åter tar kommandot över utvecklingen och inte överlåter till storbankerna att själva bestämma om tillgången till användning av kontanter. Det är en seger för den sammanslutning av organisationer som går under namnet Kontantupproret.

Men, fru talman, det är också viktigt att komma ihåg och konstatera att denna lagstiftning, som nu kommer till stånd i enighet, har tagit för lång tid att komma fram till. Jag har för egen del följt denna fråga under de fem år jag har varit riksdagsledamot. Redan 2014 syntes tydliga tecken på behovet av reglering. Vid flera tillfällen har Vänsterpartiet, även innan jag blev riksdagsledamot, lyft fram frågan om behovet av att skydda möjligheten att använda kontanter. Efter hand har fler och fler partier anslutit sig och ställt sig bakom det krav som nu lett fram till att det finns en enighet bakom att vi i dag inför denna lagstiftning.

Ett tungt ansvar för denna saktfärdighet faller på finansmarknadsminister Per Bolund, som under lång tid inte velat ta i frågan. Han har hänvisat till olika utredningar som i praktiken har varit villospar. Att regeringen och regeringens utredare inte lyssnade på riksdagens underordnade myndighet Riksbanken när frågan om EU:s betalningsdirektiv utreddes var enligt mig det allvarligaste misstaget. Hade de gjort det hade vi kunnat göra skillnad på ett tidigt stadium. Man har också konsekvent varit lomhörd mot

sina egna länsstyrelser runt om i landet. Dessa har under flera år rapporterat om problem med att uppfylla behovet av grundläggande betaltjänster runt om i landet.

Fru talman! Jag hoppas därför att regeringen ägnar denna dag åt självkritik. Vi bör också konstatera att det sedelutbyte som Riksbanken genomförde, säkert med goda motiv, användes av bankerna som ett skäl för en snabbare avveckling av kontantheringskedjan än vad vi kunde förutse.

Utvecklingen med avveckling av kontanter har gått långt. När jag började arbeta med den här frågan var det ett landsbygds- och skärgårdsproblem. I dag är det ett lika stort problem för städerna. Det är ett nationellt problem. Det är inte så ofta ett problem för mig, som är snabb med att använda ny teknik och har tillgång till flera olika kreditkort. Men för alla som av olika anledningar vill använda kontanter som betalningsmetod har det varit ett stort problem.

Trots att dagens nya lagstiftning är en seger för Vänsterpartiets och många andras idoga arbete har vi i dag en reservation. Det beror på den märkliga asymmetri som regeringen nu skapar genom den nya lagen. Man har bara fattat halva problematiken, den som handlar om att få tillgång till uttag av kontanter. Det är minst lika viktigt att det är möjligt att sätta in kontanter, särskilt om man är företagare. Det gäller inte minst småföretagare. Många partier klappar sig ofta på bröstet och säger att de är företagarnas parti, men när det gäller kontanter har ingen än så länge ställt sig på de små företagens sida. Som enskild företagare eller privatperson har man svårt att prata om problemen med att man "tvingas" gömma pengar i madrassen, då det innebär en stor säkerhetsrisk om man måste prata om det.

Utifrån detta har Vänsterpartiet tre förslag som vi anser bör genomföras:

- att skyldigheten att tillhandahålla platser för dagkassainsättningar ska gälla alla banker som tillhandahåller betalkonton till företag
- att insättningsmöjligheter för privatpersoner ska ingå i begreppet kontantjänster
- att föreningar och företag också ska omfattas av den rätt att öppna betalkonto med grundläggande tjänster som i dag finns för privatpersoner.

Den nya lagstiftningen innehåller också begränsningar av vilka banker som omfattas av kravet på att ge tillgång till kontanter. Det invänder vi emot. Man definierar det helt enkelt som att det bara handlar om "stora" banker. I sitt remissvar invänder Riksbanken mot denna avgränsning. Att banker åläggs att erbjuda grundläggande betaltjänster till sina kunder får anses vara en del av en banks tillstånd att driva verksamhet och något som kunderna ska kunna förvänta sig, anser Riksbanken. Riksbanken framhåller också att det ska ses som en rimlig motprestation i relation till de betydande fördelar som banksektorn åtnjuter genom de statliga skyddsnät som finns om en bank får finansiella problem. Vänsterpartiet delar denna analys. Alla banker som tillhandahåller betalkonton med grundläggande tjänster ska också tillhandahålla en möjlighet till kontantuttag.

Prot. 2019/20:40
28 november

-----
*Skyldighet för
kreditinstitut att
tillhandahålla
kontantjänster*

Lagstiftningen som vi inför i dag innehåller förslag som stärker tillgången till kontanter. Det är bra, men det är minst lika viktigt att stärka möjligheterna att *använda* kontanter. Länsstyrelserna konstaterar i sin årliga rapport om grundläggande kontanttjänster att kontantanvändningen och den kommersiellt upprätthållna infrastrukturen för kontanter fortsätter att minska. De strukturella förändringar som pågår kan snart inte längre vägas upp med punktsatser i form av statligt finansierade ombudslösningar. Handeln har och tar ett stort ansvar för kontanthantering, men antalet handlare som har slutat att ta emot kontanter som betalningsmedel ökar.

Sveriges Konsumenter och PRO föreslår att det ska införas krav på handlare och restauranger att acceptera kontanter som betalningsmedel. De påpekar dock att en sådan reglering måste göras på rätt sätt. De refererar bland annat till Danmark där man gjort vissa undantag för branscher som har öppet sena kvällar och nätter, för att minska rånrisken. Det är viktigt att beakta.

Vänsterpartiet anser att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att lämna förslag som innebär krav på handlare och restauranger att acceptera kontanter som betalningsmedel.

Fru talman! Med det sagt vill jag yrka bifall till Vänsterpartiets reservation.
(Applåder)

Anf. 5 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman! I dag ska vi äntligen fatta ett mycket efterlängtat beslut som gör det möjligt att upprätthålla en rimlig tillgång på kontanter i hela Sverige. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.

Sverige är det land i världen där minskningen av kontantanvändandet går snabbast, och vårt land är det enda där mängden kontanter i omlopp i samhället har minskat under det senaste decenniet. År 2018 var kontantmängden som cirkulerade i Sverige 1,2 procent av bnp. Det ska sättas i relation till hur det var i eurozonen. Där handlar det om 10,7 procent av bnp. Det är en enorm skillnad.

Det är flera faktorer som drivit på den utvecklingen. Dock vill jag särskilt peka på att inte minst bankerna har ett mycket stort ansvar. Som en följd av den minskade kontantanvändningen har vi haft en utveckling där antalet uttagsautomater har minskat kraftigt. Antalet bankkontor med kontantservice har mer än halverats 2011–2018. Allt fler näringsidkare slutar acceptera kontanter. I en undersökning från 2018 säger så många som hälften av alla handlare att de troligen kommer att sluta acceptera kontanter före 2025. Det har självfallet uppmärksammats och debatterats väldigt mycket, och med all rätt.

Ny teknik och utvecklingen mot ett mer digitaliserat betalningssystem har förvisso sina fördelar. Det är mer effektivt och minskar risken för rån och skattefusk. Sannolikt kommer vi med tiden se en fortsatt utveckling i den riktningen.

Samtidigt måste vi vara oerhört väl medvetna om att många medborgare hamnar i kläm när kontanter inte längre är självklara betalningsmedel. Framför allt många äldre och personer med funktionsvariationer använder kontanter i högre grad än den övriga befolkningen. Vi vill nu därför att

kontanter som betalningsmedel ska vara en rättighet för alla medborgare, och då måste vi agera. Därför är det rimligt att vi nu lagstiftar för att säkra en rimlig tillgång till kontanter i hela landet. En ökad kontantanvändning kommer också att medverka till en bättre krisberedskap och därmed minska sårbarheten i samhället.

För att kontanter ska kunna cirkulera i vårt samhälle behöver företagen kunna sätta in sina dagskassor. Det är i själva verket en förutsättning för att kontanter över huvud taget ska kunna fungera som betalningsmedel i samhället. Därför är det nödvändigt att vi nu också lagstiftar om möjlighet för företag att kunna sätta in sina dagskassor med rimliga avstånd.

Fru talman! Vi tar i dag ställning för att de kreditinstitut som har en inlåning på minst 70 miljarder kronor ska vara skyldiga att tillhandahålla kontantjänster i en rimlig omfattning i hela Sverige såväl för kontantuttag som för företagets möjligheter att sätta in sina dagskassor. Lagförslaget omfattar de sex största kreditinstitut som bedöms stora nog att kunna betjäna hela landet med platser för kontantjänster och som bedöms ha en systemviktig roll för kontantkedjan i hela landet.

Skyldigheten att tillhandahålla kontantjänster ska innebära att platserna för servicen ska finnas med vissa avstånd, och det ska regleras i förordning. Det finns en poäng med att göra det i förordning i stället för i lag, för det ska vara möjligt att anpassa förhållandena när verkligheten förändrats.

Platserna för servicen för kontantuttag ska hålla rimliga öppettider, och avgifterna för uttagen ska vara rimliga. Dessutom säger vi i betänkandet att platserna ska vara användarvänliga, framför allt för personer med funktionsvariationer.

Post- och telestyrelsen får ansvaret för tillsynen. Om bedömningen görs att något av de berörda kreditinstituten inte fullgör sin lagfästa uppgift ska ärendet överlämnas till Finansinspektionen. Om den i sin tur gör bedömningen att en sanktion är befogad ska sanktionsavgiften, mycket enkelt uttryckt, bestämmas av hur stor inlåning från allmänheten som institutet har. Ju mer inlåning, desto större ansvar. De sanktionsavgifter som föreslås är kännbara utifrån de förhållandena.

Fru talman! Bankerna gör stora vinster när de driver på utvecklingen mot ett kontantfritt samhälle. Därför är det också fullt rimligt att de får ta sitt ansvar för att hela Sverige ska få tillgång till kontanter och möjliggöra betaltjänster för de grupper som ännu står utanför det digitala samhället.

För mig som socialdemokrat är det självklart att fungerande betaltjänster för hela Sveriges befolkning är en grundläggande rättighet. Därför, fru talman, vill jag återigen yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.

(Applåder)

Anf. 6 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Jag vill börja med att föreslå att riksdagen bifaller utskottets förslag i betänkandet.

Man måste börja med att konstatera att anpassningen till en minskad kontanthantering har gått mycket snabbt i Sverige. Det har fått vissa negativa konsekvenser för vissa grupper i samhället, som äldre och personer med funktionsnedsättning.

Som framhålls i propositionen är det viktigt att säkerställa att alla i samhället ska ha tillgång till grundläggande betaltjänster till rimliga priser, framför allt kontantuttag och dagskassainsättningar.

I likhet med den eniga Riksbanksutredningen anser jag att det är nödvändigt att införa en lagstadgad skyldighet att tillhandahålla tjänster som gör det möjligt att i betryggande utsträckning säkerställa kontantförsörjningen i hela landet.

Skyldigheten för institut och filialer att tillhandahålla kontanttjänster måste omfatta dels tillhandahållande av tjänster som gör det möjligt för konsumenter att ta ut kontanter, dels tillhandahållande av tjänster som gör det möjligt för företag att sätta in kontanter från sin näringsverksamhet.

Detta förslag och betänkandet bidrar till att säkerställa att det finns en väl fungerande kontanttjänst i betryggande utsträckning i Sverige. Möjligheten att använda kontanter som betalningsmedel minskar för varje dag som går, och snart kan utvecklingen vara oåterkallelig. Uttagsautomater tas ur bruk, bankkontor läggs ned, och handeln är i processen mot avvecklande av kontanter.

Det här påverkar och oroar alltför många människor, inte minst de äldre. PRO har genomfört en undersökning där 900 pensionärer gav sig ut i mataffärer för att jämföra matpriser. Förutom prisskillnader visade matprisundersökningen att det är viktigt för äldre att kunna betala med kontanter när de väljer butik. Många anser det vara besvärligt och otryggt att betala med kort.

Jag har förståelse för att bankerna ständigt gör en avvägning mellan kundernas säkerhet och bekvämligheten i att betala digitalt. Men när det blir bråttom att fasa ut kontanterna får säkerhetsaspekten helt enkelt stå tillbaka. Därför får vi nästan varje dag läsa om människor som blir lurade på stora belopp genom allt fräckare bedrägerimetoder. I fokus har särskilt bedrägerier mot äldre varit, men alla människor drabbas.

Bankerna utgör stommen i vår betalinfrastruktur. De måste förstå och ta sitt ansvar för kontanthanteringens så länge sedlar och mynt är giltiga betalmedel som många av olika skäl föredrar att använda.

Anf. 7 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Fru talman! Det är goda nyheter att det i en för Sverige helt central fråga, kontanthanteringsfrågan, råder bred enighet i denna kammare. Det måste vara i det närmaste unikt att vi alla innanför dessa väggar är överens.

Propositionen är ett resultat av Riksbankskommitténs arbete, som resulterade i att kommittén lämnade sitt delbetänkande i slutet av förra sommaren. Det är det betänkandet propositionen är baserad på. Sverigedemokraterna stod bakom betänkandet i dess helhet och står därför också bakom propositionen i dess helhet.

Kommitténs arbete har sin grund i att tillgången på kontanter kraftigt försämrats. Det är en utvecklingstakt mot ett kontantlöst samhälle som har accelererat, påeldat av att antalet bankkontor med kontantservice har halverats de senaste åtta åren. Det är en situation som har försvårat vardagen för människor, företag och föreningar på landsbygden och har gjort Sverige mer sårbart. Det försvårar inte minst för alla de hundratusentals svenskar som står utanför det digitala samhället.

Kontantfrågan har därför varit prioriterad för Sverigedemokraterna. Partiet har ett tidigare landsdagsbeslut på att den sverigedemokratiska riksdagsgruppen ska verka för att stärka kontanternas ställning i samhället. Det är också denna premiss som jag har utgått från i kommittén.

För mig som socialkonservativ har försiktighetsprincipen alltid varit vägledande i mitt politiska arbete. Det har harmoniserat väl med kommitténs syn där nödvändiga förbättringar har föreslagits men förändringar inte har tillskrivits ett egenvärde.

Vad är det då för slutprodukt som vi levererar? Resonemanget lyder som följande: Eftersom bankerna har inlåning från den svenska allmänheten är det också rimligt att den svenska allmänheten kan ta ut sina pengar från bankerna. Bankerna är i dag en självklar del i en marknadsekonomi och är helt centrala för det ekonomiska kretsloppet. Verksamheten de bedriver är global och integrerad till sin natur, men kontantfrågan i sig är en nationell angelägenhet. Jag tycker därför att det är bra att regeringen står upp mot ECB:s klåfingrighet. Det här är en fråga som ECB inte bör lägga sig i eller ha åsikter om.

Det går helt enkelt inte att frånsäga sig ansvaret att hantera kontanter, särskilt när det är ett lagligt betalningsmedel. Därför kommer vi att påföra de sex största bankerna ett lagkrav på att hantera kontanter. I praktiken innebär det att 99 procent av Sveriges befolkning ska ha max 25 kilometer till närmaste kontaktpunkt, det vill säga för uttag eller dagskassehantering. Det är en reform som kommer att förbättra tillgången på kontanter i samhället. Det kommer att stärka företag och föreningar på landsbygden. Det kommer också att förenkla vardagen för landets pensionärer och funktionshindrade.

Vi har således nått en bred politisk överenskommelse som kommer att tjäna Sverige väl. Den konstruktiva dialog som har präglat kommitténs arbete är eftersträfvärd. Jag är övertygad om att i dagens polariserade politiska klimat skulle samarbeten som dessa vara gynnsamma även i mer offentliga och officiella sammanhang. Jag vill tacka ledamöter, partier och tjänstemän i kommittén för ett gott samarbete.

Jag yrkar bifall till propositionen.

I detta anförande instämde Mikael Eskilander (SD).

Anf. 8 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

I dag tar vi ett steg för att säkra tillgången på kontanter och kontanthanteringstjänster i hela landet. När det som ställts i utsikt i först kommittén, sedan propositionen och nu betänkandet blir verklighet kommer kontanthanteringsskedjan och kontanthanteringssystemet att bli något bättre och något mer heltäckande än det är i dag. Därefter kommer vi i och med lagstiftningen att se till att försämringar inte får ske.

Vi tar helt enkelt ett politiskt grepp om en utveckling som hittills har skett något av sig själv. Kontanthanteringstjänsterna i vårt land har på rent marknadsmässiga villkor försämrats steg för steg. Det är viktigt att vi håller en så pass viktig samhällsfunktion under politisk lupp, och det gör vi nu.

Utvecklingen i Sverige är uppenbar. Användandet av kontanter minskar stadigt. Vi är bäst eller sämst i klassen – det beror på hur man ser på det – när det gäller användning av kontanter. Hade vi inte tagit politiska mått och steg hade det i praktiken inneburit nedläggning av kontanthanteringsstjänster i stora delar av landet. Det får inte ske. Och det får absolut inte ske utan att det finns medveten politik bakom. Nu ser vi till att det finns en trygghet.

Fru talman! Jag är den första att erkänna att jag hellre hade sett en självreglering av detta. Det har diskuterats under många år och har utretts vid ett flertal tillfällen. Vi är flera i den här kammaren som under lång tid har sagt: Ja, det är ett problem, och det måste lösas. Men det är ett snårigt område för lagstiftning. Här borde inte minst de stora bankerna ta sitt ansvar, givet den vikt de har för det finansiella systemet och den befintliga kontanthanteringskedjan.

Det ansvaret togs inte. Tvärtom kastade man svartepetter mellan sig, och ingen ville ta ansvar för helheten. Vi blev tvungna att agera politiskt. Det gör vi nu. Och det vi gör är att ställa krav på framför allt möjligheter till uttag och dagskassehantering.

Varför blev det just dessa områden? Det är två vitala delar i kontanthanteringskedjan. Det är också två områden där vi har god information och statistik som vi kan utvärdera lagstiftningen utifrån. Många andra lösningar som har diskuterats, såväl här under debatten som de senaste åren, är av den typ som kräver mycket utredning och ytterligare år av process. Det har vi inte tid till. Därför ställer vi nu krav just på de sakerna vi kan mäta, så att vi kan få en skarp lagstiftning redan vid årsskiftet. Det är viktigt.

När vi har diskuterat detta i Riksbankskommittén och i utskottet har vi varit helt överens om att även om vi ställer kraven just när det gäller möjligheter till uttag och dagskassehantering utgår vi gemensamt från att det här innebär en totalt sett bättre tillgänglighet till kontanthanteringsstjänster. Det gäller även för mindre företag, för föreningsliv, för civilt samhälle och så vidare. Vi följer nu upp detta kontinuerligt. Utvecklingen går nämligen snabbt.

Om det visar sig att det inte leder till det vi vill, en robust och tillgänglig kontanthanteringskedja i hela Sverige för alla som har behov av det, får vi se till att följa upp det. Då får vi skruva i bestämmelserna framgent.

Fru talman! Det vi fattar beslut om i dag är framför allt att vi ska ha möjlighet att ställa de här kraven. Fram tills lagstiftningen blir verklighet har den möjligheten inte funnits. Nu kommer det att finnas möjlighet för politiken, för riksdag och regering, att följa upp detta mycket viktiga samhällsansvar.

Vi förde också diskussioner, fru talman, om vilka vi ska ställa krav på. Det vi nu har landat i är att de stora bankerna i Sverige får ta detta ansvar gemensamt och se till att det funkar. Det är också runt dessa organisationer som det befintliga systemet framför allt fungerar. Frågan är – och den har också lyfts här i debatten – om man ska ställa motsvarande krav på handlare, på småföretag. Ska vi kräva att de måste ta emot kontanter vid en betalning?

Där landade vi gemensamt – det var bara Vänsterpartiet som var emot – i att det ska vi inte göra, helt enkelt därför att vi har ett småföretagarperspektiv i detta. Om man sätter upp ett sommarkafé eller en annan typ av mindre verksamhet, eller för den delen en något större verksamhet, måste

det vara upp till den enskilde att avgöra på vilket sätt man vill ta emot betalningar. Politikens ansvar, som vi nu tar, är att systemet ska funka och vara tillgängligt i hela landet. Men om ett sommarkafé på landsbygden tar emot betalningar bara via kort eller Swish eller om man tar emot kontanter måste vara upp till den enskilde. Så klarar vi den balansen.

Vi tar ett viktigt steg i dag. Jag tror inte att den här frågan är klar; vi kommer att behöva återkomma. Det sker en väldigt snabb utveckling när det gäller övergången till digitala betalningar. Nu tar vi dock ett politiskt ansvar och ser till att alla förändringar framöver kommer att ske i tur och ordning och med bibehållen samhällelig trygghet. Det är en bra dag när vi fattar ett sådant beslut.

Anf. 9 PETER PERSSON (S):

Fru talman! Det finns ett slags enslighet – att du lämnas åt dig själv, att samhället drar sig undan. Ofta är det marknad eller vinstmaximering som pressar tillbaka närvaron. Det kan handla om apoteken, om tillgänglighet till läkemedel och om service i allmänhet, men också om det gemensamma, som nu Arbetsförmedlingen. Ofta är det kanske vinstmaximering i förening med att det offentliga inte har tillgängliga resurser.

Till det här hör stängda bankkontor, igenmurade bankomater och vägran från bankers sida att tillhandahålla och ta emot kontanter. Det tillhör vår tids stämningsläge.

Fru talman! Jag vill understryka att jag bejakar teknisk utveckling. Det har gjort vårt land utvecklat och rikare. Nätet och Swish är naturliga för mig och många andra, men inte för alla. Jag vill ha en samhällsutveckling där ingen känner sig undanskuffad eller onyttiggjord. Frågan om bankernas hantering av kontanter hör verkligen hit.

Som riksdagsledamöter har vi möjlighet att motionera, skriva frågor till statsråd och interpellera. Jag har gjort det vid ett flertal tillfällen när det gäller kontanthanteringsfrågan. Det finns ingen annan frågeställning där jag under mina snart tio år i riksdagen har fått ett sådant gensvar. Det finns ute bland människor en vrede och fruktan inför den här frågan, ofta bland de många som kanske inte har så lätt att formulera sig och ta sig fram i den offentliga debatten. Jag tycker att Landsbygdskommittén med sitt regionala nyttoperspektiv och Försvarsberedningen med sårbarhetsaspekten, två viktiga statliga kommittéer, har understrukit frågans vikt.

Regeringens proposition och finansutskottets betänkande i dag är inte en totalseger, men det är en framgång. Framför allt är det en framgång för pensionärsföreningarna som kan sätta in pengar när de har tagit in för kaffe och bulle vid sina möten, för idrottsföreningarna som vid sina arrangemang har tagit en tia för att gå in på matchen och en tjuga för korven och för skolklasserna som samlar in till sina resor. Inte minst är det också en framgång för många ensamma människor, särskilt äldre, som känner otrygghet vid hanteringen av kort och har vänt sig till släktingen eller den bekante med vädjan: Ta ut lite pengar så att jag klarar veckans utgifter! För dem är det en seger.

Vad proposition ytterst bevisar är att samhället måste balansera marknaden, annars blir vårt samhälle kallt och ensligt. Nu krävs det uppföljning av berörda myndigheter för att följa om fler steg behöver tas.

Fru talman! Jag skulle vilja visa en vacker sak. Jag håller nu upp en tjuga med Astrid Lindgrens bild. Hon har tidigare nämnts och citerats i

denna kammare. Det kan jag inte göra i dag, men jag tror att Astrid Lindgren hade varit glad över att man får hantera pengar ute på bankerna. Det är jag också. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 11.)

*Lägre kapitalkrav för
privata aktiebolag*

§ 6 Lägre kapitalkrav för privata aktiebolag

Civilutskottets betänkande 2019/20:CU5

Lägre kapitalkrav för privata aktiebolag (prop. 2019/20:21)
föredrogs.

Anf. 10 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! Hemma i Göteborg passerar jag ibland förbi det gamla varvsområdet på Lindholmen när jag är ute och springer. Då brukar jag reflektera över alla de företag som etablerat sig där de senaste åren. En del av företagen, många bara några år gamla, är världsledande kunskapsleverantörer inom bland annat fordonsklustret. Andra är serviceföretag som grundats av drivna entreprenörer för att få människors livspussel att gå ihop i den nya, vibrerande stadsdelen.

För den som vill att Sverige ska fortsätta vara ett rikt välfärdsland är det självklart att förutsättningarna för tillväxt måste stärkas. Men utvecklingen ser inte positiv ut. I EU-kommissionens höstprognos, som kom i början av november, bedömer man att Sveriges bnp-tillväxt kommer att ligga på ca 1 procent både i år och nästa år, det vill säga en bottennotering i EU. Det är siffror som borde oroa och vara skäl att ta till åtgärder för att stärka förutsättningarna för företagande och för att minska regelkrånglet.

Sverige behöver fler entreprenörer som satsar på sina idéer, som vågar misslyckas för att försöka igen och som till sist lyckas. Det kräver en bred palett av åtgärder. Villkoren för att starta, växa och expandera som företag och företagare måste bli bättre, oavsett om det är en pizzeria nere runt hörnet eller nästa Spotify eller Skype som man vill starta.

Vi moderater har länge drivit frågan om att förändra det lägsta tillåtna aktiekapitalet i privata aktiebolag från 50 000 kronor till 25 000 kronor, fru talman, detta för att underlätta för fler att förverkliga affärsidéer och våga starta företag och samtidigt göra det i den bäst lämpade associationsformen.

Att minska det lägsta tillåtna aktiekapitalet är bra av flera skäl:

För det första, och kanske mest självklart, minskar det trösklarna för att starta aktiebolag.

För det andra har Sverige höga kapitalkrav jämfört med andra europeiska länder. Privata aktiebolag eller motsvarande bolagsformer kan bildas utan kapital eller med ett kapital på motsvarande 1 euro i 19 av EU:s medlemsstater.

För det tredje riskerar nuvarande regler att leda till att den som startar bolag tvingas in i en annan bolagsform än den som egentligen är bäst anpassad för affärsidén, av det enkla skälet att man inte har tillräckligt med kapital att satsa utifrån vad lagen kräver.

I januari 2017 riktades ett skarpt tillkännagivande i den här kammaren till regeringen om att utarbeta nödvändiga lagförslag för att minska den lägsta gränsen för aktiekapital i privata aktiebolag. Det är snart tre år sedan, fru talman. Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet reserverade sig då mot beslutet, vilket kan ha bidragit till att regeringen har väntat så länge med att återkomma till riksdagen i frågan. Oavsett skälet är det olyckligt att frågan har fått dröja så pass länge eftersom Sverige inte har råd att slarva bort möjligheter att stärka förutsättningar för entreprenörskap och tillväxt.

Tyvännär kan jag konstatera att detta är den enda propositionen med konkreta förslag för att underlätta företagande som läggs fram i riksdagen denna höst, trots att situationen med regelkrångel har förvärrats de senaste åren. Företagens administrativa kostnader till följd av regler har i genomsnitt ökat med 1,2 miljarder per år sedan 2013, enligt Tillväxtverket. Och enligt en opinionsundersökning från Skop från april i år tycker 37 procent av landets företagare att reglerna har blivit krångligare bara det senaste året. Endast 3 procent anser att reglerna har blivit enklare än för ett år sedan – 3 procent, fru talman!

Lyssnar man på företrädare från regeringspartierna, som vi säkert kommer att höra senare i den här debatten, säger de förvisso i ord att de också vill minska regelkrånglet för företag, men i handling fallerar de att agera för att förändra situationen.

Tyvännär riskerar också den här reformen, på grund av regeringens hantering, paradoxalt nog innebära mer byråkratiskt krångel för många företag. Under beredningen av det liggande förslaget har flera tunga remissinstanser, som Bolagsverket och Skatteverket, lyft behovet av att också se över regelverket kring tvångslikvidation och personligt ansvar vid kapitalbrist. Det är inte heller första gången frågan om reglerna för tvångslikvidation vid kapitalbrist har varit uppe. Den lyftes upp när aktiekapitalet minskades från 100 000 kronor till 50 000 kronor 2010 men berördes också i två SOU:er med titlarna *Avskaffande av revisionsplikten för små företag* från 2008 och *Förenklningar i aktiebolagslagen m.m.* från 2009.

Reglerna är ganska tekniska, men jag ska försöka att kort förklara dem, fru talman.

Enligt aktiebolagslagen ska styrelsen upprätta en så kallad kontrollbalansräkning när det finns skäl att anta att bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet. Om kapitalbristen inte kan åtgärdas kan tvångslikvidation av bolaget aktualiseras. Och om inte bland annat en kontrollbalansräkning upprättas ansvarar styrelsens ledamöter solidariskt för alla ytterligare tillkommande skulder som uppstår i bolaget.

Att upprätta en kontrollbalansräkning är en ganska krånglig, kostsam och arbetsam process som vid ett aktiekapital på 25 000 kronor kan tvingas fram redan när 12 500 kronor är förbrukade. Det är därför för mig ganska uppenbart att de här reglerna inte längre kan anses ändamålsenligt utformade.

De statliga utredningar som tidigare har beskrivit denna problematik har bland annat pekat på att såväl konkursinstitutet i sig som straffen för brott mot borgenärer är tillräckliga för att hindra att bolag drivs vidare om de råkar på obestånd. Regeringen själv pekar också på i propositionen att det finns anledning att överväga behovet av att se över de här reglerna. Men regeringen har under de år som frågan om sänkt krav på aktiekapital

Prot. 2019/20:40
28 november

-----
*Lägre kapitalkrav för
privata aktiebolag*

beretts inte inlett något sådant arbete. Det är olyckligt eftersom problemen har varit kända för regeringen och nu riskerar att intensifieras.

Riksdagen bör mot den bakgrunden rikta ett tillkännagivande till regeringen om att se över reglerna om tvångslikvidation och personligt ansvar vid kapitalbrist och återkomma till riksdagen med nödvändiga lagförslag.

Vill vi ha fortsatt välstånd och välfärd i Sverige behövs fler företag som kan skapa fler arbetstillfällen och bidra med mer skattemedel till det gemensamma. Men då måste också det politiska arbetet med att förenkla och underlätta för företagande intensifieras.

Med anledning av detta, fru talman, yrkar jag bifall till Moderaternas och Kristdemokraternas reservation nr 2.

(Applåder)

Anf. 11 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! År 1996 lämnade jag skolan ung, energisk och full av framtidstro. Samma år började jag min karriär som egen företagare. Jag skaffade mig en F-skattsedel som ju är nyckeln till att bli företagare i Sverige. Därefter startade jag mitt företag.

Valet av organisationsform var för mig enkelt. 100 000 kronor att stoppa in i ett aktiebolag, som man krävde på den tiden, fanns helt enkelt inte i min budget, och utöver det var jag skeptisk till det krav som fanns på att ha revisor. Första månaden omsatte jag omkring 25 000 kronor, och det är lika mycket som man, om det här förslaget går igenom, ska behöva för att starta ett aktiebolag.

Om de regler som vi diskuterar här i dag hade funnits 1996 hade mitt val av organisationsform antagligen varit annorlunda. Jag tror inte att valet av organisationsform har haft någon större betydelse för egen del, men jag kan ana mig till att det kan ha stor betydelse för andra nystartade företag.

Vi kommer säkert att få höra flera inlägg om fördelarna med ett lägre aktiekapital av de båda regeringsstöden Ola Möller och Ola Johansson som kommer upp här senare i debatten. Jag instämmer redan nu i allt positivt som de kan tänkas anföra kring en sänkning. Jag instämmer även i det positiva som David Josefsson nyss framförde. Men jag vill även varna för det som vi lyfter fram i vår reservation. Det är inte bara solsken och blå himmel, tyvärr. Det finns oroande moln som inte helt ska eller kan negligeras. Regeringen säger själv att man vill göra en översyn av bestämmelserna om tvångslikvidation med anledning av det nya aktiekapitalet, dock inte i direkt anslutning till den här propositionen.

Vi sverigedemokrater är dock inte nöjda med enbart en så begränsad utredning. Självklart borde man göra en bred utredning och samtidigt kolla på flera andra delar än bara tvångslikvidationen. Mer rimligt är att utredningen får i uppdrag att se över vad som egentligen är ett optimalt startkapital, vilket aktiekapital som är bäst efter att uppstartsfasen är avslutad och hur ett system med ökande krav på aktiekapital kan se ut.

Vad händer egentligen med kreditvärdigheten när det är som det är nu? Och kommer aktiebolagen att tvingas till personlig borgen i fler fall än tidigare? Då tappar ju hela aktiebolaget sitt värde. Vi vet att andra länder har lyckade lagar på det här området, till exempel Danmark där man har möjlighet att starta ett bolag med ett lägre startkapital än vad regeringen nu föreslår men där bolagen måste höja sitt kapital till en nivå som till och

med är högre än det regeringen föreslår innan de kan göra utdelningar till sina ägare.

Jag tror att ingen här inne vet säkert vad som är den absolut bästa gränsen för aktiekapital, och antagligen finns det inte *ett* svar, då nystartade företag har helt andra premisser än företag som har funnits under en längre tid.

Att göra en bred, förutsättningslös utredning där man tittar på mer än bara delen om tvångslikvidation är därför det vi föreslår i dag. Varför inte övriga partier kan tänka sig en bredare utredning av optimalt aktiekapital, av aktiebolagens förutsättningar under olika faser och av ett mer flexibelt uppstarts-förfarande får de själva svara på.

Jag tycker att David Josefsson och hans parti mesar ur lite när de enbart riktar in sig på att det behövs en utredning kring just likvidationskravet när halva aktiekapitalet är förbrukat. Enligt mig är det minst lika oroande med vad som sker kring krav på personlig borgen när aktiekapitalet sjunker. Det blir ingen fördel att ha ett aktiebolag om dess kreditvärdighet blir så låg att det alltid kommer att krävas personlig borgen av den som innehar aktiebolaget. Därför borde en utredning göras betydligt bredare än bara en inriktning på likvidationskravet. Vi har sagt att vi kommer att stödja Moderaternas och Kristdemokraternas reservation i andra hand om vår reservation mot förmodan faller.

Jag vill avslutningsvis yrka bifall till vår reservation, alltså reservation nr 3.

Anf. 12 JON THORBJÖRNSSON (V):

Fru talman! Kampen mot brottsligheten är en av de hetaste frågorna just nu, och brottslighet måste bekämpas. Varhelst den dyker upp behöver samhället, vi alla tillsammans, jobba för att skapa något bättre. När organiserad brottslighet får fäste orsakar den lidande – först och främst för dem som påverkas direkt, men också för alla runt omkring som indirekt påverkas.

Brottsligheten som syns i tv och tidningar och på sociala medier handlar ofta om våld, narkotika och mord och får stora rubriker. Det är gängkriminalitet och skjutningar – en kriminalitet som vi absolut måste jobba med. Och vi behöver använda hela paletten för att lyckas. Vi behöver en grund av ekonomisk jämlikhet där alla ska med, för vi vet att det är personer från socioekonomiskt tuffa livssituationer som tyvärr lättare hamnar i en kriminell livsstil. Ett samhälle där det finns gott hopp om en bra framtid kommer att minska riskerna för gängrekryteringar och annan kriminalitet.

Men det gäller att inte glömma bort den ekonomiska brottsligheten. Den är ofta inte lika spektakulär och rubrikskapande, men det är inte ovanligt att den hänger ihop med den nyss nämnda brottsligheten. Det finns ett ständigt behov av på ytan lagliga ekonomiska verksamheter för att tvätta pengarna från annan brottslighet.

År 2010 sänktes aktiekapitalkravet från 100 000 till 50 000. Nu vill regeringen genomföra ännu en sänkning av kapitalkravet i aktiebolag från 50 000 till 25 000. Att ytterligare sänka kraven riskerar att skapa en ökning av organiserad välfärdsbrottslighet och annan ekonomisk brottslighet, vilken många gånger bedrivs inom ramen för ett aktiebolag.

Det har blivit allt vanligare att organiserad brottslighet använder aktiebolag som ett brottsverktyg. Bolagsformen blir allt vanligare i komplexa

brottsupplägg. Eftersom det också saknas personligt ansvar och revisionsplikt för de minsta bolagen kan bulvaner och målvakter användas utan insyn från någon aktör. Genom att ytterligare sänka kapitalkraven blir det ännu lättare för kriminella intressen att använda företag som brottsverktyg.

I en stor andel av de brottsanmälningar som kommer in till Ekobrottsmyndigheten förekommer just aktiebolagsformen. Och då ska det nämnas att det i Ekobrottsmyndighetens rapport från 2016 framgår att knappt hälften av de granskade bolagen bedöms ha använts som brottsverktyg.

Fru talman! Ekobrottsmyndigheten avstyrker förslaget och framhåller att sänkt aktiekapital kommer att göra det enklare att bedriva ekonomisk brottslighet i aktiebolagsform medan ökningen av antalet seriösa företag kommer att bli begränsad. Ekobrottsmyndigheten anser inte att det finns skäl för förslaget som presenteras som är övertygande. Vidare framhåller myndigheten att konsekvensanalysen avseende risken för ökad ekonomisk brottslighet är för grund.

Åklagarmyndigheten avstyrker förslaget och framhåller att konsekvenserna av det inte i tillräcklig utsträckning har utretts och beaktats avseende risken för att aktiebolag i större utsträckning kan komma att användas vid välfärdsbrottslighet och annan ekonomisk brottslighet. Enligt myndigheten saknas förslag till åtgärder som skulle kunna begränsa de negativa effekterna av en sänkning av kapitalkravet.

Fru talman! Vänsterpartiet delar den kritik och de farhågor som ovanstående remissinstanser ger uttryck för. Vi kan konstatera att liknande kritik framfördes i samband med den förra sänkningen av kapitalkravet.

Tidigare har Vänsterpartiet fått stöd av regeringspartierna i sin kritik av liknande förslag. Naturligtvis är det tillåtet att ändra sig, men Vänsterpartiet står fast vid vår uppfattning att kapitalkravet inte bör sänkas. De negativa effekterna överväger de eventuella positiva effekter som en sänkning medför. Vi anser därför att förslaget i propositionen bör avslås.

Sänkta krav på aktiekapital ihop med andra beslut såsom slopade krav på revisorer i små bolag har gjort det enklare för kriminella att använda företag som brottsverktyg. Vi behöver ordning och reda i näringslivet. Det är många som drabbas av den kriminella verksamheten. Det gäller till exempel alla de seriösa företagare som vill göra rätt för sig och som riskerar att slåss ut av aktörer som inte har några som helst intentioner att följa lagar och regler.

Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation.

Anf. 13 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Vi debatterade frågan i våras. Då frågade man när propositionen skulle komma. Nu levereras den som en del av januariavtalet. Det här är kanske inte det som vi socialdemokrater allra helst skulle vilja göra, men nu är det som det är. Därför är det inte mycket mer att säga om saken.

Anf. 14 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Tack, Ola Möller, för den underbara bekräftelsen av att det enda skälet till att den här frågan är uppe till beslut i dag är att Centerpartiet har lyckats få med den i januariavtalet! Tack för det starka argumentet!

Centerpartiet bidrog under alliansregeringen 2006–2010 till att aktiekapitalet sänktes, den gången från 100 000 kronor till 50 000 kronor. Det sågs av många kritiker som ett stort steg och en kraftig underminering av aktiebolagens ekonomiska ställning. Man ansåg att det genast skulle innebära att bolagen användes för oseriös verksamhet av kriminella krafter.

I dag diskuterar vi, som Jon Thorbjörnson var inne på, organiserad brottslighet och kriminalitet utifrån helt andra premisser än företagsamhet, och det är tur det! Småföretagare, startup-företag och småbolag är inte längre per definition kriminella i samhällsdebatten i Sverige, utan tvärtom. Och tur är väl det.

Halveringen av aktiekapitalet den gången kan ha bidragit till att antalet nystartade företag ökade rejält, från dåvarande 8 000 bolag om året till 30 000 bolag. Huruvida det helt och fullt är ett resultat av reformen går inte att veta, utan det kan också bero på den dåvarande alliansregeringens företagavänliga politik. Men i ju större utsträckning det blir möjligt för människor med normala inkomster och förmögenheter att binda pengar i ett aktiekapital, desto mer accepterat och naturligt blir det att starta och driva ett företag. Precis som Mikael Eskilanderesson sa är det sannolikt så att många av de enskilda firmorna som bildades för länge sedan i dag skulle ha varit aktiebolag. Jag kan bekräfta den bilden med egna erfarenheter.

Som väl är har vi för länge sedan lämnat den tid då företagande per definition sågs som något suspekt, speciellt om företaget var framgångsrikt och lönsamt och människor tjänade pengar. Och det behöver inte vara något nytt Volvo eller något med stora ambitioner från början, även om det med tiden kan utvecklas till just ett Volvo. Eftersom jag själv har arbetat på Norra Älvstranden och bland annat har haft detta bolag som kund kan jag konstatera att Volvos etableringar på olika platser på Hisingen sannolikt har varit en bidragande orsak just till att vi har så många startup-företag, teknologiföretag och tjänsteföretag där.

Ju fler det är – unga, kvinnor, män, invandrare och nyblivna ålderspensionärer – som väljer att starta ett företag, desto bättre för Sverige och desto bättre för människorna.

Det finns en oro från bland andra Svensk Handel som förstås är berättigad för att det finns en risk för att fler bolag kan komma att utnyttjas för ekonomisk brottslighet. Det är uppenbart att det finns risker, speciellt i dag när den organiserade brottsligheten breder ut sig på det sätt som jag beskrev tidigare. Men risker måste alltid vägas mot möjligheter, och i det här fallet väger möjligheterna över.

Bland företagorganisationerna är Företagarna, det vill säga de som främst organiserar dessa bolag, för medan Svenskt Näringsliv är emot. Det är precis som det var senast aktiekapitalet halverades och resultatet jag nämnde med 30 000 nystartade bolag per år uppnåddes. Det är inte troligt att vi har fått 30 000 fler kriminella. Om man tycker det måste man säga det till de tjänsteföretag som förväntas bli fler med den här reformen.

Det råder, som har konstaterats, stor enighet i Sveriges riksdag om att det är dags att på nytt halvera aktiekapitalet för ett privat aktiebolag och gå från 50 000 till 25 000 kronor. Det är till och med så att vi under 2017 beslutade i riksdagen att regeringen skulle återkomma med ett sådant förslag. Det var senast vi hade ett tillkännagivande på området.

Som jag sa inledningsvis: Om inte januariavtalet hade arbetats fram som en grund för regeringsbildningen hade vi förmodligen inte stått här i kammaren redan i dag och diskuterat denna regelförenkling, som är så bra att endast Vänsterpartiet motsätter sig den.

Nu fick vi också bekräftat att det finns tveksamheter från andra partiers sida. Sannolikt hade vi stått här och diskuterat betänkandet *Associationsrätt* fram på vårkanten och fått till ett nytt tillkännagivande, men det är nu vi ska fatta det historiska beslutet.

Är man det minsta intresserad av att främja jobbskapande och det goda företagsklimatet i Sverige torde just Vänsterpartiets, och eventuellt andras, invändningar vara ett kvitto på att sju av riksdagens åtta partier gör rätt. Jag yrkar därför bifall till propositionen och utskottets förslag.

Avslutningsvis vill jag säga att det med all önskvärd tydlighet framgår att reglerna om tvångslikvidation och personligt ansvar vid kapitalbrist måste ses över. Det tycker Centerpartiet nu, och det har vi tyckt tidigare också. Alliansregeringen aviserade redan 2009 att detta var något man tänkte göra, och det finns fog för att kritisera den för att man inte gjorde något. Vi hade en hel mandatperiod på oss men gjorde ingenting.

När nu ytterligare en halvering görs träder reglerna om tvångslikvidation in ännu snabbare. Det säger sig självt att 12 500 kronor är en alltför liten summa om man fullt ut ska kunna ersätta gäldenärer. Frågan har aktualiserats i Moderaternas följdmotion, och vi kan bara hålla med, men eftersom det är tack vare Centerpartiets och Liberalernas vilja att gå in i konstruktiva samtal och bland annat sänka aktiekapitalet som en av 73 punkter i januariavtalet har vi återigen ett ansvar som partier att se till att reformen genomförs fullt ut, också om det innebär att vi tillgodoser Moderaternas reservation utan att ställa oss bakom den. Man ska kunna lita på Centerpartiet som förespråkare och genomförare av bra allianspolitik och som samarbetsparti.

Anf. 15 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Fru talman! Jag tog replik på Ola Johansson av två skäl. Det första är för att tacka Ola Johansson och Centerpartiet, för precis som Ola Möller vitsordade tidigare i debatten är det tack vare Centerpartiet som detta har kommit med i JÖK. Jag är ingen stor anhängare av JÖK när det gäller vare dess form eller dess politiska inriktning, men utan Centerpartiet hade detta definitivt inte varit med på 73-punktslistan.

Sedan kan man alltid diskutera hur mycket förhandlingsvinst det är att regeringen genomför vad riksdagen har gjort ett tillkännagivande om, men det är en annan sak.

Hur Socialdemokraterna beskriver sin syn på detta i debatten i dag leder dock till en annan fråga, som är det andra skälet till att jag tog replik på Ola Johansson. Jag kan ha viss förståelse för att JÖK inte inkluderar reformerade regler om tvångslikvidation. Men man kan diskutera varför det inte är med i propositionen.

Vilken är Ola Johanssons syn? Utifrån hur de andra partierna i JÖK ser på frågan, inom vilken tidsgräns tror Ola Johansson att vi kommer att få reformerade regler om tvångslikvidation om vi inte gör ett tillkännagivande här i dag?

Anf. 16 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Tack, David Josefsson, för dina frågor! Ja, att frågan har kommit upp så här tidigt beror just på att vi har fått med detta i januariavtalet som en punkt som ska genomföras snabbt. Vi kunde ha förhandlat om detta redan 2014, men eftersom Stefan Löfven även den gången släpptes fram med gul knapp – även Moderaterna tillhörde den grupp som släppte fram Stefan Löfven som statsminister utan att förhandla om en enda punkt – står vi här i dag och ska genomföra detta.

Vad gäller reglerna om tvångslikvidation tror jag att David Josefsson inser att om reformen ska genomföras snabbt kan man inte genomföra allt på en gång. Jag har lyssnat till hur Mikael Eskilandersson problematiserar om behovet av ett aktiekapital i framtiden och gör omfattande utredningar om den saken. Finns det ett intresse hos Moderaterna av att samtala med Mikael Eskilandersson om den saken är det inget som jag kommer att motsätta mig. Jag kommer dock inte att delta.

Jag tror att det är viktigt att vi tillsammans sätter hård press på regeringen eftersom vi båda inser att detta är ett bekymmer. Jag tror att man kan tolka Ola Möller på ungefär samma sätt. Om han inte gillar detta utgår jag från att Ola Möller kommer att vara aktiv socialdemokrat och se till att påverka sin regering och sin statsminister att tillgodose detta som vi är överens om, med olika intresse och engagemang.

Anf. 17 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Fru talman! Som sagt, det tog tre år från det att riksdagen gjort sitt tillkännagivande. Frågan är: Varför är man inte beredd att skriva på ett tillkännagivande i dag om man håller med om att behovet finns? Om det tog tre år för regeringen med ett tillkännagivande, hur lång tid kommer det då att ta utan ett tillkännagivande? Man menar ju tydligt här i talarstolen att man inte vill förändra reglerna.

Jag tycker att det är tråkigt att ni inte kan svara på när frågan kommer att beredas och inte heller är beredda att rösta för ett tillkännagivande. Med regeringens nuvarande track record om tre år med ett tillkännagivande hängande över sig återkommer frågan: Tror Ola Johansson att det kommer att gå snabbare eller långsammare att få till ändrade regler om tvångslikvidation vid kapitalbrist?

Anf. 18 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Det har gått några månader sedan regeringen tillträdde, och detta är en av de första punkter i avtalet som vi beslutar om. Och fler kommer – var så säker! Jag hoppas att Moderaterna och David är lika engagerade och entusiastiska över de framgångar som vi har nått.

Tre år är naturligtvis en lång tid, men då ska vi addera de fyra år då alliansregeringen hade en näringsminister som var centerpartist och en statsminister som var moderat. Alliansregeringen genomförde år 2009 reformen med att halvera aktiekapitalet från 100 000 till 50 000. Trots att den regeringen mycket väl kände till den problematik som David Josefsson lyfter fram gjordes ingenting då heller.

Det har alltså gått sju år, inte tre år. Det gör inte saken mindre angelägen. Det är väldigt viktigt att vi tillsammans driver på för detta.

Eftersom detta förslag ska arbetas fram och beslutas snabbt utgår jag från att det inte finns några invändningar från David Josefssons sida mot att så sker. Hade han velat fördröja processen ytterligare något år hade det varit en annan sak.

Anf. 19 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Ola Möllers anmälda åtta minuters talartid gick så snabbt att jag inte riktigt hann ta replik på honom, så jag får ta replik på den andra företrädaren för regeringsunderlaget, Ola Johansson, i stället.

Sänkningen av aktiekapitalet från 50 000 till 25 000 framställs som rena välgörenheten för alla företag i hela Sverige och som om det nu kommer att flyga upp massor med nya arbetstillfällen. Men det är kanske inte riktigt så det ser ut i verkligheten.

Det har ju gått att starta företag med noll kronor, och det går fortfarande. Det är bara en fråga om att man förhoppningsvis kan slippa lite av sin personliga borgen genom att ha ett aktiebolag. Det är inte heller en reform som tar bort någon administration, vilket man också nästan har låtit påskina här.

Samma motivering som vi använder denna gång skulle vi egentligen kunna använda en gång till. Vi skulle kunna säga att vi halverar aktiekapitalet till 12 500 i stället 25 000. Jag tror inte att det heller skulle påverka antalet arbetstillfällen särskilt mycket.

Jag är dock högst oroad för vad som händer med kreditvärdigheten hos aktiebolagen. Ser inte Centerpartiet och Ola Johansson också problem om kreditvärdigheten helt försvinner? Det finns ingen särskilt stor utredning bakom detta som säger vad som händer med kreditvärdigheten. Kommer bankerna att kräva personlig borgen oftare? Det är väl troligt att de kommer att göra det, men det påverkar i så fall alla aktiebolag som i dag är årliga och har en bra och välfungerande verksamhet.

Anf. 20 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Det är alltså Ola Möllers fel att jag får stå här och vara regeringsföreträdare. Det är faktiskt inte en kostym som jag tänkte ta på mig fullt ut.

Sanningen är den att jag som ledamot inte på något sätt har varit delaktig i framtagandet av denna produkt, utan det är regeringen som har tagit fram den. Därför är frågan kanske lite felriktad.

Men det förefaller som att Mikael EskilanderSSon trots allt inte är så entusiastisk över denna reform. Det framgår ännu tydligare nu än vad det gjorde av hans huvudanförande. Det hade varit intressant att höra vad man egentligen tycker om dessa möjligheter för människor att starta tjänsteföretag. Många av tjänsteföretagen är ju inte företag som startas med stora investeringar i botten och stora lån i bank. Det är ofta små tjänsteföretag. Det kan exempelvis vara en person som startar en städverksamhet eller en person som har skaffat sig en skåpbil och som tänker syssla med transportverksamhet eller något liknande. Detta är en bolagsform och en företagsform som passar väldigt väl för entreprenörer alldeles oavsett vilken bakgrund de har och vilka länder de kommer ifrån.

När det gäller kreditvärdigheten är min enkla bedömning, som någorlunda novis i detta sammanhang, att det borde vara en fråga för bankerna i de fall som de tänker låna ut pengar till en person som har ett sådant här bolag. Det handlar om att göra en normal kreditvärdighetsbedömning inte bara av personen i fråga, vilket är fallet när det är en enskild firma, utan också av bolaget och bolagets intjäningsförmåga.

Anf. 21 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att vara tydlig med att jag är positiv till sänkningen i sig men bara om det verkligen blir ett fullvärdigt aktiebolag som man då har. Om aktiebolaget helt plötsligt förvandlas till någon form av bolag där man tvingas gå i personlig borgen och där man själv personligen blir skyldig om bolaget skulle gå i konkurs kan man lika gärna ha en enskild firma. För då tappar aktiebolaget hela sitt värde. Aktiebolaget är bara värt någonting om det har ett egenvärde som är så pass högt att bankerna vågar ge en viss kredit utan krav på personlig borgen.

Där ser jag en stor oro med detta förslag, eftersom det känns som att det inte finns en ordentlig utredning i grunden. Jag är förvånad över att Centerpartiet inte har uppmärksammat samma bekymmer. Det är ju inte bara fråga om likvidation. Man kan ha ett bolag som går ganska bra men ändå behöva låna pengar. Behöver man låna pengar och man plötsligt är personligen ansvarig hade man lika gärna kunnat ha en enskild firma från början. Då hade man inte behövt kasta in 25 000 från början. Det är bara om aktiebolaget kan fungera som egen juridisk person som aktiebolaget är värt någonting.

Anf. 22 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! När det gäller utformningen av ett sådant här förslag bör man ta hänsyn till att det finns olika bolagstraditioner i olika länder. Regeringen har i beslutsunderlaget tagit upp att det finns 19 länder inom EU där man har ett lägre eller inget aktiekapital. I andra länder finns det andra konstruktioner. I till exempel Österrike kan man börja med ett litet aktiekapital för att därefter utöka det. Det finns många modeller.

Skälet till att göra den här förändringen är att det bygger på nuvarande regelverk. Det i sig är en förenklande omständighet för dem som går i tankar om att starta ett bolag. Man behöver inte förhålla sig till ett alldeles nytt regelverk.

Det som vi har att utgå från, om man ifrågasätter om denna sänkning kommer att innebära ett stort antal nya företag, är det som hände när vi senast sänkte aktiekapitalet – från 100 000 till 50 000. Då ökade antalet bolag från 8 000 till 30 000. Som jag sa i mitt huvudanförande är det troligt att det är seriösa företag som fortfarande finns kvar och lever.

Innebär detta att man snarare väljer att starta en enskild firma än ett aktiebolag? Det är upp till var och en. Om man har behov av kapital i en tillväxtfas och inte kan låna pengar i bank finns alltid valet att göra en nyemission och ta in nya ägare som tillför kapital. Det är min enkla bedömning utifrån min kunskap på detta område.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 7 Genomförande av regler i EU:s direktiv mot skatteundraganden för att neutralisera effekterna av hybrida mismatchningar

Skatteutskottets betänkande 2019/20:SkU8
Genomförande av regler i EU:s direktiv mot skatteundraganden för att neutralisera effekterna av hybrida mismatchningar (prop. 2019/20:13)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 8 Genomförande av regler om beskattning av inkomst från obeaktat fast driftställe i EU:s direktiv mot skatteundraganden

Skatteutskottets betänkande 2019/20:SkU9
Genomförande av regler om beskattning av inkomst från obeaktat fast driftställe i EU:s direktiv mot skatteundraganden (prop. 2019/20:12)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 11.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.24 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då statsministerns frågestund skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

*Statsministerns
frågestund*

§ 9 Statsministerns frågestund

Kärnkraftens framtid och en uppdaterad energiöverenskommelse

Anf. 23 ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Utsläppen i Europa kommer att öka med 8 miljoner ton, motsvarande 8 miljoner flygresor till Spanien, när Ringhals 1 och 2 stängs. Sveriges totala utsläpp förra året var 53 miljoner ton. Detta är makalöst dålig klimatpolitik, men det är också riktigt dålig energipolitik.

Sverige har i dag världens renaste elproduktion efter Norge, renast i hela EU. Det beror på vår unika kombination av vatten-, kärn- och vindkraft, till 98 procent helt fossilfri. De senaste åren har vi sett en fin utveck-

ling för förnybara energislag, med fallande priser och ökande produktivitet – mer ren el för pengarna.

Men det räcker inte med vind, för det blåser inte alltid. När det inte blåser i Sverige blåser det sannolikt inte heller i resten av Norden. Och när det är riktigt kallt i Sverige är det ofta kallt i hela Norden.

Svensk industri behöver el dygnet runt, alla dagar om året, även när det bara är tio soltimmar under hela november. Nu behövs dessutom mer el. Ska vi klara klimatmålet till 2045 behöver vi öka vår elanvändning motsvarande ett och ett halvt Danmark. Därför behövs både förnybart och kärnkraft även i framtiden.

Förra veckan öppnade kärnkraftens båda ägare för att driva svensk kärnkraft vidare långt bortom tidigare slutdatum. Detta är ett bra besked, både för svensk elproduktion och för klimatet.

Min fråga till statsministern är mot denna bakgrund: Ställer sig regeringen bakom en livstidsförlängning av svensk kärnkraft även efter 2040? Och för det andra: Kommer Socialdemokraterna att vara med och ta fram en uppdaterad energiöverenskommelse?

Anf. 24 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Vad gäller livstidsbegränsning har vi en mycket bra långsiktig energiöverenskommelse. Jag menar att långsiktigheten är det starka här, och för mig handlar det om mer än tre och ett halvt år. Både moderater och regeringspartierna ingår i energiöverenskommelsen, och den säger att kärnkraften får vara i drift så länge man vill. Man får investera i kärnkraft och forska om kärnkraft. Allt detta finns alltså redan med i energiöverenskommelsen.

Jag får också påminna om att vi har ett stort elöverskott i Sverige. Vi exporterar faktiskt 15–20 terawattimmar. Detta överskott kommer att öka. De ansvariga myndigheterna räknar med att vi kommer att kunna exportera uppemot 30 terawattimmar, trots borttagandet av Ringhals 1 och 2. Det jag tycker är viktigt att fokusera på nu är att se till att ha nätöverföring så att vi kan transportera el inom landet och få mer el där det möjligtvis behövs.

Vi har inte heller något stort problem med effekten i Sverige – att vi till och från inte skulle ha tillräcklig effekt. Under fjolåret tror jag att vi möjligtvis någonstans kring halvårsskiftet – faktiskt inte i januari–februari – var tvungna att importera el.

Ja, jag står upp för energiöverenskommelsen. Vill man förhandla om den är det bara att sätta sig i den grupp som har att hantera det. De ingående partierna sköter förhandlingen om man vill ta upp frågor där. Välkommen att göra det! Jag tycker att det är ett viktigt besked till industrin, näringslivet och alla aktörer att energiöverenskommelsen är långsiktig och stabil. För mig betyder det mer än tre och ett halvt år.

Anf. 25 ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Statsministern svarar på en drös frågor som jag inte ställde, men inte på den fråga jag ställde: Ställer sig regeringen bakom en livstidsförlängning av nu existerande svensk kärnkraft även efter 2045? För att förtydliga min fråga: Anser statsministern att man därmed kan säga att kärnkraften är en del av det förnybara, om det är så att vi bara ska ha

Prot. 2019/20:40

28 november

Statsministerns

frågestund

förnybart efter 2040? Det finns nämligen en motsättning mellan förnybart och fossilfritt.

Min grundläggande fråga är: Är regeringen med på noterna när det gäller att svensk kärnkraft är här för att stanna under överskådlig framtid?

Anf. 26 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Den frågan är besvarad i energiöverenskommelsen, och den var vi överens om. Om det finns aktörer som vill investera i kärnkraft är det helt fritt att göra det.

Energiöverenskommelsen bygger dessutom på den överenskommelse som slöts mellan fyra allianspartier, jag tror att det var 2008 eller 2009. De pelarna finns kvar. Det som Moderaterna själva var med och slöt en överenskommelse om 2008 eller 2009 ligger alltså som en bottenplatta i energiöverenskommelsen. Jag tycker att den ska hållas.

Den som vill investera i kärnkraft gör det; det är helt fritt.

Statsministerns syn på opinionsläget

Anf. 27 HENRIK VINGE (SD):

Herr talman! De gamla, klassiska Socialdemokraterna var ett parti för hela folket. Man hade en vision om ett välfärdssamhälle, med ett socialt skyddsnät som skulle finnas där när man behövde det. Om man blev sjuk skulle man få bra vård i tid, oavsett hur stor plånbok man hade.

De nya Socialdemokraterna har blivit ett parti för asylsökande och fackpampar. Man har slagit undan benen på välfärdssystemet, och det finns i dag ingen som kan lita på att skyddsnätet finns där om man behöver det. Skulle man bli sjuk är risken stor att man, precis som många andra, inte kommer att få den vård man behöver i tid.

Vi tvingas läsa bisarra nyheter om hur Iraks försvarsminister får bidrag från Försäkringskassan, samtidigt som svårt sjuka svenskar nekas sjukpenning.

Nu flyr också människor från de nya Socialdemokraterna. Varje vecka går tusentals väljare från Socialdemokraterna till Sverigedemokraterna. Det gör de därför att vi tänker återupprätta tryggheten i det här landet. Vi tänker återupprätta välfärdssystemen när vi kommer till makten.

I stort sett alla mätningar visar att våra partier nu är ungefär jämnstora. Flera mätningar visar till och med att fler svenskar har förtroende för Sverigedemokraterna än för Socialdemokraterna.

Herr talman! Min fråga till statsministern är naturligtvis: Såg han detta komma?

Anf. 28 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! På högerextremkanten brukar det heta så: Den här socialdemokratin, precis här och nu, är inte bra. De som kom före var bra. Detta fick Göran Persson höra: Ingvar Carlsson var minsann en bra socialdemokratisk ledare; då var det ordning och reda. När Ingvar Carlsson var socialdemokratisk partiledare sås det att det var bra på Olof Palmes tid. Olof Palme fick höra att under Tage Erlander var det minsann socialdemokrater. Tage Erlander fick ständigt höra: På Per Albin Hanssons tid var det bra.

Och Per Albin Hansson fick naturligtvis höra: Tänk vad det var bra på Hjalmar Brantings tid! Det där är inget nytt; det är gammalt och uttjatat.

Det finns ett parti i vårt land och i riksdagen som alltid har stått upp för och står upp för välfärden, för alla människors lika värde och för rätten att leva gott i vårt samhälle.

Detta kräver bland annat mycket skatteintäkter. Då är det förvånande att ett parti som Sverigedemokraterna lierar sig med högerkonservativa och säger: Nu gäller det att sänka skatter; det är det primära.

Kanske vet också Sverigedemokraterna att om man sänker skatter mycket kommer något i välfärdssystemet inte att fungera lika bra.

Sverigedemokraterna har dock varit tydliga. Man är både ett parti med ett förflutet som alla vet om och ett högerextremt parti som vill göra allt för att välfärden inte ska fungera på det sätt som vi är vana vid där alla människor får del av det goda och där plikt och rätt gäller – något som vi kommer att jobba för i evinnerlig tid.

(Applåder)

Anf. 29 HENRIK VINGE (SD):

Herr talman! Jag tackar statsministern för svaret.

Vi fick som vanligt höra en hel del om högerextremism, men jag frågar mig: Är det verkligen högerextremism att prioritera välfärden före massinvandringen? Jag tror inte det. Jag tror att det tvärtom är precis denna prioritering väljarna vill se. Jag tror att det är precis därför väljarna nu lämnar Socialdemokraterna och går till Sverigedemokraterna.

Varför tycker regeringen att det är viktigare med stor invandring än med sjukvård och rejäla pensioner för de äldre?

Anf. 30 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Låt mig upplysa Henrik Vinge om att det är den regering jag leder som har lagt om migrationspolitiken. De partier som Vinge och Sverigedemokraterna vill liera sig med står upp för den gamla migrationspolitiken.

Vi har lagt om migrationspolitiken, för den var inte hållbar. Nu ska vi se till att de asylsökande fördelas rättvist i Europa. De finns nämligen människor som måste söka asyl, även om Sverigedemokraterna inte riktigt vill se det.

Det går inte för Sverigedemokraterna att säga att man tänker på välfärden och sedan liera sig med högern och tänka på stora skattesänkningar. Ni har en politik som inte alls går ihop. Dessutom vill ni skära ned på utbildningsmöjligheter och arbetsmarknadspolitik så att de som faktiskt kommer till vårt land får stå i socialbidragskön. Det är sverigedemokratisk politik.

(Applåder)

Vården av människor med narkotikaberoende

Anf. 31 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Jag tar vid där den förra frågan slutade.

Vi i Sverige har en underbart bra sjukvård. Det finns dock en grupp som inte omfattas av den, och det är alla de som lider av ett narkotika-

beroende, en beroendesjukdom. Vi har Europas näst högsta dödlighet i narkotikaberoende. Varje år får 1 000 unga människor sätta livet till. Hade vi legat på EU-snittet hade det varit 200. Det är en skamfläck för Sverige.

Detta hänger inte samman med att det är väldigt många som använder narkotika i vårt land, för här ligger vi tack och lov förhållandevis lågt. Utan det hänger till stor del samman med hur vi har organiserat vården av människor med narkotikaberoende.

Denna grupp har ofta inte bara ett narkotikaberoende utan även en psykisk diagnos och därtill en somatisk diagnos. Trots det delas det upp så att kommunerna har ansvar för behandling av narkotikaberoende och landstingen för all annan sjukvård. Det är fullständigt orimligt, och nästan inga andra länder har organiserat det på detta vis.

Dessutom har vi tre tvångslagstiftningar som går in i varandra och där man skickas fram och tillbaka mellan olika system.

Det krävs lagändringar, och det är något som Centerpartiet har drivit under lång tid. Hälso- och sjukvårdshuvudmannen ska ha ansvar för all behandling av sjukdom, även narkotikaberoende.

För ett år sedan fick vi en enig riksdag att ställa sig bakom ett tillkännagivande med en uppmaning till regeringen att ta initiativ till att korrigera såväl tvångslagstiftning som behandlingsansvar så att även denna grupp får möjlighet att ta del av den fantastiska svenska sjukvården.

När kommer regeringen att sätta igång med detta jobb?

Anf. 32 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Regeringen ska givetvis ta sig an och arbeta med alla tillkännagivanden från riksdagen. Jag har dock ingen tidsplan vad gäller just denna fråga; jag har den inte i huvudet.

Alla tillkännagivanden är givetvis viktiga, och denna grupp ska, precis som Anders W Jonsson säger, ha samma möjlighet som andra till såväl psykisk som somatisk vård. Tills regeringens arbete är klart måste regionerna och kommunerna se till att samarbetet fungerar så att ingen ramlar mellan stolarna.

Det är ju inte så att ingen har uppgiften, utan problemet är kanske att båda har uppgiften. Men någon måste se till att denna grupp faktiskt får den vård som är relevant.

Jag kan inte svara på var denna fråga exakt ligger. Vi har ett antal frågor på regeringens bord, och jag har inte just den tidsplanen. Men alla tillkännagivanden som regeringen får ska regeringen arbeta med.

Anf. 33 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Detta fungerar oerhört dåligt. Vi har alltså den näst högsta dödligheten i den här sjukdomsgruppen. Vi skulle aldrig acceptera det när det gäller cancer, diabetes eller någon annan sjukdom, men när det gäller just denna grupp accepterar vi att vi har en helt orimlig organisering.

Det var tv-programmet *Uppdrag granskning* som för ett år sedan som väckte ledamöterna i socialutskottet. Det handlade om 29-åriga Sanne som hade ett narkotikaberoende och andra sjukdomar. Under 14 dagar skickades hon mellan tolv olika institutioner med olika tvångslagstiftningar.

Detta kan inte vänta längre. Det behövs många åtgärder, men något av det viktigaste är att reda upp det här i lagstiftningen så att landstingen får

ansvaret även för denna grupp och så att man får ordning på tvångslagstiftningarna. Det är inte en dag för tidigt.

Min fråga kvarstår: Hur högt prioriterar regeringen detta?

Anf. 34 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Givetvis arbetar vi dagligen med tillkännagivanden och propositioner för att människor ska få, i det här fallet, den bästa vården oavsett vad de lider av och vilken vård de behöver ha.

Jag tror att Anders W Jonsson och jag är överens om att problemet dessvärre är lite bredare. Det här är en viktig grupp, men det finns fler grupper där regioner och kommuner måste ha ett bättre samarbete. Man måste kanske ha ansvaret på *en* plats för att det ska fungera bättre för den enskilde.

Återigen: Jag kan inte ge något datum, för jag har det inte i huvudet. Men alla tillkännagivanden från riksdagen är regeringen skyldig att arbeta med.

Arbetsförmedlingen och lagen om valfrihet

Anf. 35 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman och statsminister Stefan Löfven! Den svenska Arbetsförmedlingen är i en djup kris. Man kan nog säga att det delvis råder en kaotisk situation på Arbetsförmedlingen. Detta kan inte enbart regeringen lastas för; det började med den blåbruna budgeten. Men regeringen valde att inte skjuta till de pengar som skulle ha behövts nu, och man har låtit krisen fortskrida.

Detta får stora konsekvenser för många människor. Det handlar om människor som redan har det tufft.

Vi läser i tidningen att personer med funktionsnedsättning inte får den hjälp de behöver för att kunna komma till en sysselsättning som är anpassad för dem.

Vi vet också att långtidsarbetslösa i allt större utsträckning begär försörjningsstöd hos kommunerna eftersom Arbetsförmedlingen inte klarar av sin uppgift. Kommunalråd av olika politisk kulör slår larm om att kostnaderna ökar och att de inte riktigt vet hur de ska hantera denna situation. Framför allt vet de inte hur lösningen framöver ser ut.

Detta är en mycket allvarlig situation i en tid då konjunkturen vänder nedåt och fler lär behöva stöd från samhället.

En bärande del av regeringens politik är att mycket av Arbetsförmedlingens verksamhet ska privatiseras; den ska läggas ut med lagen om valfrihet. Jag undrar om det är så klokt. Det första stora försök som gjordes med att använda LOV inom Arbetsförmedlingen var de så kallade etableringslotsarna. Det tog en ände med förskräckelse. Man fick avskaffa systemet efter omfattande ekonomisk brottslighet. Det förekom till och med människosmuggling, mutor, dödshot mot tjänstemän och IS-rekryteringsförsök – i ett privatiserat system som man dessbättre gjorde sig av med.

Varför är statsministern så övertygad om att lagen om valfrihet är det bästa sättet att hjälpa Sveriges arbetslösa?

Prot. 2019/20:40

28 november

-----

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 36 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! När det gäller Arbetsförmedlingen kan man spjälka upp det i två perspektiv. Det ena är resurser till Arbetsförmedlingen. Det var en budget som beslutades i Sveriges riksdag och som inte var regeringens. Den gick igenom och innebar dramatiska försämringar och neddragningar för Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag liksom de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Detta ledde till, tror jag, det största varsel som svensk arbetsmarknad hade i fjol: 4 500 varslades. Nu tänker Vänsterpartiet liera sig med dem som röstade igenom denna budget och skicka skulden till regeringen, som inte beslutade om budgeten. Detta är för mig ett mycket besynnerligt agerande.

Vi skjuter nu till resurser till Arbetsförmedlingen. Detta har vi gjort i budgeten, så det stämmer inte att vi inte har gjort det. Vi har skjutit till. Det är bara det att pengar som har gått åt i en budget inte finns kvar och ligger och väntar, utan de är upptagna på annat håll. Men nu skjuter vi ändå till och ser till att det blir mer resurser för att det ska bli en någorlunda vettig situation för Arbetsförmedlingen. Den är tuff ändå. Det vet vi, och därför kommer vi att skjuta till så att det ska fungera.

Arbetsförmedlingen ska finnas runt om i vårt land. Oavsett i vilken kommun människor bor och var de är ska de ha möjlighet att få hjälp av Arbetsförmedlingen. Detta kan göras på olika sätt. Endera har man en skylt själv i kommunen eller tätorten, eller så har man det i det servicekontor som man har gemensamt med andra myndigheter eller så har man det i kommunens lokaler. Många har den ordningen.

Vi skjuter till mer medel för arbetsmarknadspolitiska åtgärder därför att det behövs. Vi ger ett rejält tillskott, som arbetsmarknadsministern har berättat om i dag, men likafullt tycker Vänsterpartiet att det är bättre att liera sig med moderater, kristdemokrater och sverigedemokrater. Detta är fullständigt häpnadsväckande.

Anf. 37 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Det är statsministern och regeringen som bär det fulla ansvaret för kaoset i Arbetsförmedlingen. Jag är förvånad över att man inte är beredd att ta det politiska ansvaret för de myndigheter som man är direkt ansvarig för.

Om pengarna inte räcker får man skjuta till mer medel. Det är regeringens ansvar. Arbetsförmedlingen är i något som liknar fritt fall i stora delar av Sverige. Regeringen kan inte undgå sitt ansvar. Regeringen är också skyldig att lyssna på riksdagens majoritet. Om det inte finns en majoritet i riksdagen för politiken måste regeringen anpassa politiken efter det. Detta gäller även regeringen Stefan Löfven. Annars kan det sluta på ett dåligt vis.

Statsministern undvek noga att ens beröra den fråga jag ställde, nämligen om denna typ av tvångsprivatisering genom lagen om valfrihet faktiskt är bästa medlet att hjälpa Sveriges arbetslösa.

Min fråga är: Bestämde statsministern själv? Om statsministern inte hade skrivit under det olycksaliga januariavtalet, skulle han då välja att använda privatiseringen via LOV när det gäller Arbetsförmedlingen?

Anf. 38 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Om jag inte hade skrivit under januariavtalet kanske Jonas Sjöstedt hade fått som han vill, Ulf Kristersson som Sveriges statsminister. Det är alternativet. Det är kanske därför Jonas Sjöstedt litar sig med moderater, sverigedemokrater och kristdemokrater.

I dag är 60 procent av de aktörer som utför något åt Arbetsförmedlingen inom arbetsmarknadspolitik privata aktörer. Jag vet själv av egen erfarenhet från mitt fackliga arbete att många aktörer gör ett bra arbete inom ramen för Trygghetsfonden. Men det ska fungera för alla, och det är bland annat därför som människor som är funktionsnedsatta är borttagna från detta. Och vi kräver naturligtvis att var man än befinner sig i landet ska Arbetsförmedlingen finnas där, i alla kommuner. Man ska ha hjälp till ett nytt arbete, punkt slut.

Återanställning av pensionerade polisutredare

Anf. 39 EBBA BUSCH THOR (KD):

Herr talman! Regeringen har varit sen att agera mot den växande grova brottsligheten. Kriminaliteten har tillåtits ta ny mark utan att varningsklockorna har ringt i Rosenbad. Sedan 2014 har det skett en fördubbling av antalet dödsskjutningar. Vi har i dag fler dödsskjutningar än i maffians hemland Italien.

Fram till oktober i år hade Sverige skakats av 173 sprängningar. Analytiker på nationella bombskyddet har jämfört situationen i Malmö med hur det var i norra Spanien under Etas värsta härjningar. Trots detta har regeringen gång på gång sagt nej till förslag som skulle ha bidragit till att få ned brottsligheten, för att sedan, när den till sist insett allvaret i situationen, ändå svänga och ta förslag som sina egna.

Det handlar om kriminalisering av samröre med terrororganisationer, införande av kronvittnen, införande av anonyma vittnen, straffskärpningar för brott kopplade till kriminella uppgörelser, nationell jourdomstol, livstidsstraff för mord, ett utökat straffrättsligt skydd för blåljuspersonal, vistelseförbud och krav på deltagande i behandlingsprogram för villkorlig frigivning.

Min fråga till statsministern är: Är det inte läge nu att svänga igen och anamma ytterligare ett KD-förslag, nämligen att avsätta medel för att återanställa pensionerade polisutredare och på så sätt se till att vi får fler brottslingar dömda? Det är ingen dyr reform. Om vi skulle kunna locka tillbaka 400 utredare skulle kostnaden vara ungefär 400 miljoner kronor, men vinsten för Sverige skulle bli stor. Varför inte ta denna möjlighet?

Anf. 40 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Myndigheten redovisar för mig att man anställer pensionerade poliser och poliser som har slutat, så de finns där och gör ett jobb. Detta sker alltså redan nu, och jag tycker att det är bra. Skälet är att vi anslog mer medel till myndigheten än vad myndigheten själv begärde, för att den skulle kunna anställa fler och förbättra villkoren. Detta är alltså något som pågår. Framför allt är det de som har valt att sluta som kommer tillbaka, men det finns också andra.

Det är inte så att skjutningarna startade 2014, utan de startade tidigare. Man kan se en tydlig uppgång från 2010. När vi kom till Regeringskansliet

fanns det noll lagar förberedda för att ta sig an detta. Från dag nummer ett då jag blev statsminister har vi arbetat med inte minst straffskärpningar. Ett femtiotal straffskärpningar riktar sig nu direkt mot den organiserade brottsligheten. Vi tillför polisen mer resurser. Polisen får fler verktyg. Vi har skärpt straffen för terroristresor och ekonomiska bidrag till terrorism. Det finns en mängd sådana lagar.

I många fall har vi varit brett politiskt överens, och det är bra. Men kom inte och säg annat än att lagarna har förberetts i Regeringskansliet! Och vi tänker fortsätta. Nu har vi det nya 34-punktsprogrammet. Där upplever jag att vi har en hyggligt bred överensstämmelse när det gäller att vi ska genomföra det. Detta är bra. Det är detta som samhället behöver höra. Det är detta som Sveriges befolkning behöver höra.

Vi har en bred politisk enighet kring att vi ska bekämpa brotten. Det kommer dock inte att räcka enbart med detta. Det är nog så viktigt att slå till mot brotten här och nu, men vi måste också jobba mycket mer förebyggande och förhindra att fler unga pojkar och framför allt unga män söker sig till brottets bana. De ska gå i skolan och vilja bli något.

(Applåder)

Anf. 41 EBBA BUSCH THOR (KD):

Herr talman! Alla förslag som jag räknade upp tidigare har regeringen motarbetat eller först varit emot för att sedan svänga. Statsministern vill förstås inte kännas vid sina svängningar. Han kanske inte såg dem komma, helt enkelt.

På samma sätt talar han ogärna om att januariöverenskommelsen nu tvingar honom att driva igenom den politik som han för ett år sedan gick till val på att bekämpa. För detta är ett mönster hos regeringen. Man agerar inte i syfte att leda landet, utan man reagerar i syfte att behålla makten i landet.

Till gängsamtalet kallade regeringen, men när vår representant kom dit fanns varken mötesagenda eller någon lista med egna förslag som regeringen önskade diskutera. I stället bad man oss att komma med idéer. Nu får statsministern ännu en idé serverad om hur vi skulle kunna få fler utredare på plats. Detta sker i väldigt begränsad skala och omfattning i dag. Varför säga nej till något som skulle kunna innebära att fler brottsoffer får upprättelse och att det blir fler fällande domar?

Anf. 42 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det är en märkligt formulerad fråga. Jag säger inte nej till något. Det är myndigheten som anställer. Polismyndigheten anställer dem som behöver anställas. I dag anställs dels poliser som har slutat, dels andra. Det anställs för fullt. Det är därför 1 100 poliser har anställts i Sverige i år – 1 100! Det var många år sedan, Ebba Busch Thor, som det anställdes så många. Vem har tagit initiativ till det?

Här gäller det att se till att föra till resurser, och det är det vi gör. Det gäller att se till att polisen har bättre verktyg, och det är precis det vi gör. Det gäller att se till att skärpa lagar, och det är det vi gör. Det är därför det dessutom är i princip fullt på häkten och i fängelser. Så gott som alla klass 1- och klass 2-platser är upptagna, och det betyder något. Vi gör någonting, och det tänker vi fortsätta med.

(Applåder)

Anf. 43 ARMAN TEIMOURI (L):

Herr talman! För att vi ska klara klimatomställningen och nå målet om nettonollutsläpp senast 2045 kommer det att behövas betydligt mer el. Elvägar, elbilar, serverhallar och klimatsäkrade industriprocesser är några exempel på sådant som kommer att kräva mer el. Detta får inte hindras av att elförsörjningen inte kan tryggas därför att elproduktionen inte räcker till eller därför att leveranser inte kan garanteras överallt i elnätet under alla minuter hela året.

Vi kan ju konstatera att reformerna i energiöverenskommelsen är så gott som slut. Liberalerna har därför tagit initiativ till att, tillsammans med Moderaterna och Kristdemokraterna, kräva nya samtal för att få till en ny överenskommelse före årsskiftet. Det vore en fin julklapp till såväl industrin som klimatet. Just långsiktighet och en bred överenskommelse är vad energiföretagen, alltså den samlade branschen, har sagt i en kommentar till våra krav.

Min enkla fråga är: Kommer statsministern att bidra till att det blir nya samtal mellan riksdagens alla partier?

Anf. 44 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag delar uppfattningen att vi behöver mer el och bättre elöverföring. Det är därför det nu investeras rejält i elproduktionen som sådan. Sedan energiöverenskommelsen slöts vid halvårsskiftet 2016 har det investerats hela 80 miljarder i vindkraft. Det är därför ansvariga myndigheter nu ser att vårt elöverskott ökar. Vi behöver investera betydligt mer i elnätet, så att överföringen fungerar bättre; det är ingen tvekan om det.

Det finns en arbetsgrupp inom ramen för avtalet, och vi har hela tiden sagt att när avtalet behöver utvecklas ska vi diskutera det. Liberalerna hoppade dock av överenskommelsen, vilket gör det lite svårt i det fallet. Om Liberalerna vill komma in i överenskommelsen igen tycker vi att det är bra. Vi säger ja till det, och ansvarigt statsråd är beredd att diskutera vad som behöver utvecklas i avtalet. Vi ska dock inte ta bort avtalet, för det behövs. Det är långsiktigt, och för mig innebär det mer än tre och ett halvt år.

Anf. 45 ARMAN TEIMOURI (L):

Herr talman! Hur avser regeringen att stärka konkurrenskraft och på riktigt ta itu med klimatutmaningen om man inte är beredd att sätta sig ned och föra breda diskussioner med riksdagens alla partier? Svensk energipolitik är lite som ett urladdat batteri. Nu behöver vi ladda det med ny energi och nya reformer så att vi kan ha en långsiktig och bred politik och stärka den svenska konkurrenskraften.

Anf. 46 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Uppmaningen till Liberalerna är därför: Kom med i överenskommelsen! Var med i den! Det finns alla möjligheter att diskutera och utveckla överenskommelsen. Vi stänger ingen dörr där. Men överenskommelsen som sådan – basen den är byggd på – ska hålla, för det var vårt

Statsministerns
frågestund

besked till det svenska näringslivet. Vi sa: Nu har vi en långsiktig överenskommelse. Det uppskattas inte minst av industrin, och nu investeras det som sällan förr i förnybar energi.

Kom alltså med i överenskommelsen och diskutera där! Vi har inte stängt någon som helst dörr. Vi ska se till att behålla konkurrenskraften, och där är den långsiktiga överenskommelsen oerhört viktig.

Mäns våld mot kvinnor

Anf. 47 OLLE THORELL (S):

Herr talman! Det finns en våldsvåg som pågår i det tysta. När allt fokus ligger på skjutningar och sprängningar i gängkriminella kretsar blir konsekvensen att mäns våld mot kvinnor hamnar i skuggan. Jag vill dra fram det ur skuggan och säga följande till Sveriges statsminister.

Sedan millennieskiftet har 299 kvinnor dödats av sin man, pojkvän eller exman. I vart fjärde fall av dödligt våld är det en man som har ihjäl en kvinna som han har eller haft en relation med. Antalet dubblerades i fjol, från 11 till 22. Den farligaste miljön för män att befinna sig i är kriminella gäng och deras uppgörelser. Den farligaste miljön för kvinnor är hemmet, ihop med den man de lever med. Misshandelsfallen är tusenfalt fler, och mörkertalet är skrämmande.

Vad anser statsministern om en nollvision för mäns våld mot kvinnor? Vad har regeringen för strategi för att bekämpa detta sannerligen vidriga våld?

Anf. 48 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Vi kan inte ha någon annan vision. Jag delar helt Thorells avsky mot detta våld. Jag vill gärna vara lite personlig och säga att jag inte kan se något mer omanligt än att ge sig på kvinnor med detta fruktansvärda våld. Det är inte manligt. Låt oss först spika det.

Regeringen har under en tid sett till att kvinno- och tjejjourerna har fått betydligt mer resurser, för dessa kvinnor behöver det. Men det är klart att det bästa är att arbeta förebyggande; de ska inte ens behöva bli utsatta för detta. Det behövs alltså betydligt mer information och diskussion exempelvis i skolor, men också i andra sammanhang. Jag kan tänka mig att hela idrottsrörelsen diskuterar detta. Vi har också arbetat med det hedersrelaterade våldet och en strategi för att förhindra mäns våld mot kvinnor.

Det här arbetet får aldrig avstanna, och jag delar helt uppfattningen att noll är det enda som är godtagbart.

(Applåder)

Sveriges roll i det globala klimatarbetet

Anf. 49 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Herr talman! Klimatläget är långt mer allvarligt än vad forskningen tidigare har kunnat visa. FN:s prognoser bygger på att utsläppen börjar minska redan nästa år, men utsläppen fortsätter att öka. Om vi fortsätter med dagens utsläppsnivåer måste vi tvärt komma ned på nollutsläpp inom åtta år. Det betyder att vi har bråttom – riktigt bråttom. Det handlar om

våra barns och barnbarns framtid. Det är detta som klimatmötet i Madrid nästa vecka handlar om.

Vad anser statsministern är Sveriges roll i det globala klimatarbetet, och hur vill statsministern bidra till höjda klimatambitioner och klimaträttvisa?

Prot. 2019/20:40
28 november

Statsministerns
frågestund

Anf. 50 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag tycker att Sverige ska vara väldigt aktivt och pådrivande. Vi ska visa att det går att ha ekonomisk tillväxt och utveckling i samhället samtidigt som man sänker utsläppen. Det är nämligen den svenska berättelsen, och det är intressant att notera att många länder är intresserade av vad som faktiskt har gjorts och vad som görs.

Vi ligger i framkant. Jag tror att de allra flesta har hört om exemplet med stålproduktionen, som förhoppningsvis snart kan ske utan användning av kol. Det är en revolution för stålet. Vi forskar också på elflyg, och vi har snart de första elvägarna i Sverige – där lastbilar också kan laddas med el. Att på det sättet ligga i framkant, se till att göra klimatnytta och även tjäna på det genom ny teknik, nya produkter och nya jobb är något som resten av världen tittar på. Nu är Sverige i aktivt arbete i EU, och EU är i aktivt arbete globalt. Vi måste se till att stärka klimatomställningen.

Nationella verktyg för att säkra jordbrukets lönsamhet

Anf. 51 JOHN WIDEGREN (M):

Herr talman och statsministern! Vi ligger just nu i slutförhandlingarna om EU:s nya jordbrukspolitik, och även om vi inte kommer att hålla tiden utan dra över med ett eller två år närmar det sig.

Det är anmärkningsvärt att regeringen framhåller att vår ståndpunkt från Sverige är väsentligt minskade utgifter. Under den diskussion som har förts det senaste året har vi talat om väsentligt minskade utgifter och att det ska vara de 5 procent som kommissionen tidigare har föreslagit. Nu får vi signaler från regeringens sida om att det blir ännu större neddragningar. Man driver helt enkelt den linjen, herr talman. Eftersom vi vet att Sverige är ett av de länder där jordbruket är som absolut mest beroende av EU-stöden kommer detta att påverka lönsamheten i svenskt jordbruk oerhört mycket. Jordbruket står också för en viktig del i omställningen till ett miljö- och klimatsmart samhälle.

Därför vill jag fråga statsministern, herr talman: Vilka konkreta verktyg vill regeringen använda nationellt i politiken för att vi ska kunna hålla uppe lönsamheten i svenskt jordbruk? Drar man bort EU-stöd, som vi är väldigt beroende av – vilket vi är överens om, även om regeringen driver en lite tuffare linje just nu – vilka konkreta verktyg ska man då ge jordbruket i Sverige?

Anf. 52 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag förstod inte riktigt. Det handlar om ett parti som driver på för så lite jordbrukspolitik som möjligt, men ändå ska vi ha så mycket jordbrukspolitik som möjligt.

Jordbrukspolitiken som sådan diskuteras ju för sig. Jag menar att den bör förändras, för det som sker i dag – exempelvis med de stora arealbidrag

som vi har kunnat läsa om, inte minst i New York Times – är inte till fyllest. Dessa bidrag används på ett mycket märkligt sätt, om än lagligt. Det är helt regelrätt, men det är för mig ändå ett mycket konstigt sätt.

I Sverige har vi sedan några år en jordbrukspolitik som innebär att vi – naturligtvis – stöder jordbruket. Det handlar om att se till att vi ska ligga längst fram när det gäller ekologisk odling, ekologisk mat och det som vi behöver göra för framtiden. Det handlar också om att se till att det är konkurrenskraftigt.

I Sverige ska vi ha konkurrenskraftiga regler, men vad vi kan göra kommer också att bygga på hur CAP-reglerna kommer att se ut. Det råder dock ingen tvekan om att svenskt jordbruk ska vara konkurrenskraftigt.

Väntetiderna i vården

Anf. 53 PER RAMHORN (SD):

Herr talman och statsministern! Ett nytt rekord har slagits i Sverige, och då tänker jag inte på de rekordmånga skjutningarna och sprängningarna i vårt land. I stället tänker jag på de rekordlånga vårdköerna.

År 2014, när statsministern tillträdde, var det 14 procent som inte fick sin operation inom vårdgarantins 90 dagar. Nu, fem år senare, har siffran stigit till 27 procent.

När det gäller väntetiden för cancersjukdomar för kvinnor är läget ännu allvarligare. Hela 60 procent av dem som drabbas av bröstcancer får inte vård i tid enligt det standardiserade vårdförloppet. När det gäller livmoderhalscancer är det ännu värre: 85 procent av dessa kvinnor får inte vård i tid.

Min fråga är naturligtvis: Såg inte statsministern denna negativa utveckling komma när hans egen myndighet Vårdanalys varnade för detta redan 2017? Varför har man då inte vidtagit åtgärder för att vända denna utveckling? Man har ju ändå haft fem år på sig.

Anf. 54 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det är av detta skäl vi har skjutit till rejält med resurser till sjukvården. Det är också därför vi gör det nu, med en reviderad kömiljard. Moderaterna sa själva att den förra kömiljarden inte var tillräckligt effektiv, och det var den inte. Vi kanske skulle ha gjort om den. Nu finns det dock snart en ny och effektivare sådan på plats. Vi skjuter till mer, specifikt till cancer.

Jag vill hävda att de standardiserade vårdförloppen i cancerbehandlingen har lett till kortare väntetider i allmänhet, även om det säkert finns betydligt mer att göra där.

Därutöver har vi satsningen på personalen – på att man faktiskt kan anställa personal – samt satsningen på att personalen ska kunna utvecklas och på deras utbildning.

Vidare har vi en avgiftsfri mammografi och avgiftsfri öppenvård för människor som är över 85 år.

Satsningen på sjukvården ingår i satsningen på det starka samhället. Detta kommer vi att fortsätta med.

Anf. 55 HAMPUS HAGMAN (KD):

Herr talman! I januariöverenskommelsen står att en omfattande skattereform ska genomföras. Sänkt skatt på jobb och företagande, förenklingar samt färre undantag är några av de saker som ska uppnås med reformen.

Det har nu gått elva månader sedan januariöverenskommelsen under-tecknades, men ännu har vi inte hört någonting om när reformarbetet ska börja. Regeringen har ju snarare gått i motsatt riktning – genom den budget som klubbades här i går kommer skattesystemet att vara krångligare och innehålla fler undantag på januariöverenskommelsens ettårsdag.

Häromdagen träffade jag en företagare som frågade mig om när skattereformen kommer och när den kommer att vara klar. Det är ju svårt för mig som oppositionspolitiker att svara på det, sa jag, men jag undrar om statsministern kan svara på detta.

Är arbetet med skattereformen påbörjat? När presenteras förslagen? Och när kommer det att vara klart?

Anf. 56 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Arbetet är igång. Jag har inte heller något precist datum eller klockslag för detta. Det är ett mycket komplext arbete, vilket säkert också Hampus Hagman förstår.

Det är flera saker som ingår som parametrar i skattereformen. Vi ska se till att ha råd att bekosta den välfärd som vi behöver ha. Vi behöver också se till att den finansiella sektorn bidrar med betydligt mer samt att vi höjer produktiviteten och får fler arbetade timmar.

Det är denna typ av parametrar som nu ska läggas ihop. Sedan får naturligtvis de ingående partierna diskutera vad de vill lägga in i ekvationen. Detta arbete styrs från Finansdepartementet.

Det är ett arbete som ska skyndas på så snabbt det någonsin går, men jag kan inte ange något klockslag för detta.

Manlig omskärelse och religionsfriheten

Anf. 57 FREDRIK MALM (L):

Herr talman! Det finns en väldigt stor oro i Sverige, inte minst bland många judar, för de krav som har lyfts fram från partier i riksdagen på att förbjuda manlig omskärelse. Det vore ett fullständigt dråpslag mot minoriteter i Sverige som redan är utsatta för hat och intolerans om de krav som har lyfts fram från inte minst Centerpartiet och Sverigedemokraterna skulle realiseras.

Jag tycker att det nu vore väldigt viktigt med en tydlig signal från statsministern och Sveriges regering om att man står bakom religionsfriheten och om att man står bakom den nuvarande ordning vi har i Sverige sedan 2001 vad gäller manlig omskärelse.

Anf. 58 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Detta kan jag vara tydlig med gentemot Fredrik Malm: Vi står naturligtvis bakom religionsfriheten. Den är en bottenplatta i det svenska samhället. Den innebär i detta fall att det är lagligt med omskäre-

se av pojkar – det blev det 2001, tror jag – under förutsättning att det utförs av läkare eller annan personal som har fått godkänt av IVO.

Detta tycker jag är helt rätt, och det ska vi stå fast vid. Det är en viktig del av religionen, och man ska som jude eller muslim här i Sverige känna trygghet i att omskärelse för pojkar är okej. Det står vi upp för.

Mäns dödliga våld mot kvinnor

Anf. 59 CARINA ÖDEBRINK (S):

Herr talman! För alla de kvinnor som varje dag misshandlas och ofta råkar ut för våld som leder till döden vill jag ställa en fråga till statsministern.

Varje månad dödas minst en kvinna i Sverige av våld i nära relationer. I genomsnitt är det 16 kvinnor per år.

Förra året mördades 22 kvinnor i vårt land. Ofta är förövaren mannen som kvinnan älskar eller har älskat.

Mäns dödliga våld mot kvinnor sker nästan uteslutande inom hemmets fyra väggar och beskrivs ofta som privata tragedier. Många gånger finns barn hemma som blir vittnen och som ibland också försöker att gripa in.

Misshandel och dödligt våld mot kvinnor skördar många offer men innebär också stora kostnader för samhället. Det är ett samhällsproblem som förtjänar största möjliga uppmärksamhet.

Sverige är ett av världens mest jämställda länder. Jag vill därför fråga statsministern vilka ytterligare åtgärder han avser att vidta för att mäns misshandel och dödliga våld mot kvinnor ska upphöra.

Anf. 60 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det är samma resonemang som med Olle Thorell. Det finns några saker som är viktiga.

En sak är att förebygga så mycket som det går. Det är därför jag tycker att debatten bland män måste handla om att det är alldeles fel om man tror att detta är manligt – det är precis tvärtom.

En annan sak är att vi behöver bli bättre på att diskutera dessa frågor i skolorna så att pojkar förstår hur man beter sig när man blir man.

En tredje sak är att vi behöver bli bättre på att upptäcka dessa brott. Alla myndigheter, såväl sjukvården som andra myndigheter, behöver bli bättre på att samverka och på att upptäcka detta.

Vi har stärkt polisens möjligheter att utreda detta, men åklagarväsendet behöver bli bättre på att göra sin del. Hela rättskedjan behöver bli bättre. För några delar i rättskedjan ingår obligatorisk utbildning i hur man blir bättre på att driva denna typ av fall.

Sist men inte minst ska barnens ställning stärkas. Det är därför vi vill göra så att de blir målsägande i samband med brott. Om man bevittnar att ens pappa slår ens mamma – eller till och med gör något ännu värre – ska man bli målsägande. Man ska få mycket snabbare hjälp med biträde samt ha rätt till skadestånd.

Anf. 61 MATS GREEN (M):

Herr talman! År 2015 lovade statsminister Stefan Löfven att Sverige skulle ha Europas, eller rättare sagt EU:s, lägsta arbetslöshet 2020. När vi nu står med facit ser vi att det blev precis tvärtom. Vi tillhör den absoluta botten tillsammans med länder som Grekland, Spanien, Italien och Frankrike. Vi har också den högsta arbetslösheten någonsin i högkonjunktur i Sverige.

Statsministern övergav målet med mer eller mindre en klackspark. När vi nu går in i en avmattning undrar jag om statsministern har några andra löften eller målsättningar när det gäller Sveriges arbetslöshet. Eller har regeringen totalt övergett alla sådana ambitioner? Det skulle jag önska ett svar på.

Anf. 62 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Just målet om EU:s lägsta arbetslöshet byggde på ett antal ingående parametrar. Det måste byggas på att fler människor kommer i arbete, att vi får fler arbetade timmar i ekonomin. Det är det som är själva kärnan; annars kan man trixa med arbetslöshetsmålet. Det var därför som vi band oss så tydligt vid detta.

Har det gått bra? Ja, det är nu över 300 000 fler människor som är i arbete jämfört med när regeringen tillträdde, och vi har en hög sysselsättningsgrad. Bland annat finns 100 000 av dem i den offentliga sektorn. Det är fakta.

Vi har fler arbetade timmar. De nyanlända kommer snabbare i arbete sedan vi tillträdde. Vi har i princip halverat tiden för detta. Det tycker jag också är bra.

Det som har skett under den här tiden är att så pass många människor har kommit ut på svensk arbetsmarknad, och det är i sig positivt. Vi måste nu lägga mer pengar till utbildning och arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Då kan man inte, som Moderaterna, dra bort pengarna för att sänka skatterna. Då går det fel.

Nu går vi i rätt riktning, och vi tänker fortsätta.
(Applåder)

Ungdomars hälsa

Anf. 63 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Herr talman! Jag har under veckan haft en mycket intresserad praoelev hos mig. Hon har berättat att hon funderar på att bli statsminister, så statsministern får se upp lite grann här.

När jag frågar henne vad det viktigaste är som jag ska jobba med här i riksdagen säger hon att hon är orolig för hur ungdomar mår. Hennes vänner rör sig alltför lite och mår allt sämre. Jag kan bara instämma med henne som mamma, läkare, politiker och även medmänniska.

Jag vill därför rikta dagens fråga till statsministern om han oroar sig för att ungdomar rör sig för lite och drabbas mycket av psykisk ohälsa. Eftersom fysisk aktivitet är en del av behandlingen blir det en ond cirkel.

Folkhälsomyndigheten har sagt att man ser olika orsaker. Det kan vara svåra brister i skolans funktion. Skolan behöver alltså stärkas. De pekar även på en större medvetenhet om de ökade kraven på arbetsmarknaden. De unga har alltså en stor oro för om de kommer att få ett jobb i framtiden.

Herr talman! Min fråga till statsministern är, och det är en ganska stor fråga, om han delar min och min praoelevs oro för ungdomars allt sämre hälsa och vad statsministern i så fall vill göra åt detta.

Anf. 64 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det är en mycket viktig fråga. Det är klart att vi vill att våra ungdomar ska må bra. De ska känna tilltro till framtiden, framtidshopp för sig själva och för landet naturligtvis. Där finns en hel del att göra. Det är därför som vi påbörjat en satsning på skolan.

Vi har i dag cirka 30 000 fler vuxna anställda i skolan. Det behövs både lärare och lärarassistenter men också kuratorer och andra. Vi kommer därför att förstärka elevhälsan ytterligare så att fler kan uppmärksammas och få hjälp i ett tidigt skede. Vi ska därför också förstärka psykiatrin i hälso- och sjukvården och förstärka resurserna till BUP, som också behöver mer resurser.

Vi ska göra det som ligger på samhället. Det är då viktigt att vi bygger framtidstro, exempelvis att vi har möjlighet att göra någonting riktigt bra i frågan om klimatomställningen. Det är en fråga som engagerar många ungdomar, och där vill jag ha med ungdomarna så att vi kan blicka framåt. Vi har ett viktigt samhällsuppdrag här, och i det ska ungdomarna vara med som en riktigt viktig del.

Åtgärder mot våld och ojämlikhet

Anf. 65 ANDERS ÖSTERBERG (S):

Herr talman! Inte långt därifrån jag bor gick Robin hem från skolan. Han hade sällskap med sin äldre bror Alejandro. Som från ingenstans kom en gärningsman fram med en pistol. Robin hoppade in framför sin bror, blev skjuten och föll död ned till marken. Hans storebror träffades av flera skott men överlevde mirakulöst nog. Men han är förlamad och måste sitta i rullstol resten av livet.

Deras mamma sitter i dag här på läktaren. Hon kämpar för att ingen annan mamma ska råka ut för det som hon har råkat ut för, att förlora sitt barn, att få sitt barn skjuten. Ibland känns det såklart som ett arbete i motvind. Både hon och jag bor i det som kallas för ett utsatt område.

Statsministern har tidigare talat om klassamhället, och vi delar hans uppfattning att det måste brytas. Skolresultaten måste upp, och arbetslösheten måste ned.

Därför vill jag fråga statsministern: Vilka åtgärder genomförs mot våldet? Och hur kan vi få Sverige mer jämlikt och rättvist igen?

Anf. 66 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag vill naturligtvis börja med att beklaga det tragiska som hände Robin.

Vi måste vara väldigt tydliga med två saker.

Det ena är att våldet här och nu måste bekämpas, och det kräver hårda tag. Det är därför vi måste ha fler poliser. De ska ha bättre verktyg. Vi måste skärpa lagarna och har skärpt 50 lagar hittills. Om man i dag går omkring med en pistol i innerfickan, eller var man nu har den, och blir haffad kommer man inte ut förrän om tidigast två år. Så var det inte förut. Då kunde man bli satt i förhör på eftermiddagen och komma ut samma eftermiddag. Det fungerar inte så nu.

Det andra är det förebyggande, hur vi förhindrar att unga pojkar och män söker sig till brottets bana. Då är det sysselsättning, jobb för de vuxna, som gäller. De ska se de vuxna gå till jobbet. Det måste vara det som är det normala. De ska naturligtvis själva drömma om någonting, och det gör man lätt om man ser de vuxna gå till jobbet.

Skolan ska därför ha mer resurser. De skolor som har de största socio-ekonomiska utmaningarna ska ha mer pengar. Det ska också bli lättare att söka de pengarna. Vi behöver fler från olika yrkesgrupper i skolan – lärare, lärarassistenter, kuratorer och andra – som omger ungdomarna med mer trygghet.

Vi måste ha sjysta bostadsområden. Det är därför vi behöver bygga mer och renovera mer.

Allt detta är ett välfärdsbygge. Det kommer vi att fortsätta med och se till att unga inte väljer brottets bana. De ska vilja någonting annat.
(Applåder)

Sveriges agerande med anledning av situationen i Iran

Anf. 67 LARS-ARNE STAXÄNG (M):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga med anledning av att det just nu pågår fruktansvärt dödande och lemlästning i Iran.

Vi får dagligen ta del av information om motsättningarna i Irak, vilka resulterat i mycket elände där. Vi har även fått information om att försvarsministern i Irak har svenskt medborgarskap.

Medan detta sker är det ännu större händelser som pågår i grannlandet Iran, trots att det här i Sverige varit skrämmande tyst om våldet där. Vet ni om att det enligt uppgift är 450 människor som har dödats de senaste veckorna och över 5 000 som har skadats under samma tid? Dessutom är över 10 000 arresterade i några av världens värsta fångelser.

Min fråga till statsministern blir därför följande: Vad kan Sverige göra för att minska detta fruktansvärda lidande, och hur kan vi protestera mot det destruktiva dödandet och se till att detta blir offentligt i hela världen?

Anf. 68 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag tror, som Lars-Arne Staxäng säger, att vi kan hjälpa till att göra det bekant hur det är.

Vi ser runt om oss en ganska orolig värld. Det är många länder där det är uppror, konflikter och stridigheter, enligt uppgift också i Iran.

Vi har i kontakterna med Iran från svensk sida varit väldigt tydliga med att det är viktigt att man bygger ett demokratiskt samhälle där alla känner att de är med, att kvinnors rättigheter respekteras, att jämlikheten respekteras och så vidare.

Sist och slutligen är det den iranska statsledningen som är ansvarig för situationen i Iran. Det må så vara, men vi ska alltid påtala felaktigheter

som vi ser begås. Det gäller Iran och det gäller andra länder där vi menar att det måste till en annan utveckling.

Detta arbete pågår hela tiden. Vi får hjälpas åt att sprida information om vad som pågår i olika länder runt om i världen.

Ökat antal polisanställda

Anf. 69 LARS JILMSTAD (M):

Herr talman! Det finns, som nyss sas, en bred insikt om att antalet poliser måste öka betydligt. Regeringen har utlovat 10 000 fler polisanställda om ungefär fem år, och förhoppningsvis ska flertalet av dem vara poliser. Men även om polishögskolorna blir fler, och fler också börjar söka sig till polisyrket, är avgångarna väldigt stora. På många håll har antalet poliser minskat. Numera är det sällsynt med poliser på plats i den verklighet som många upplever som alltmer otrygg.

Ett sätt att snabbt öka närvaron på gator och torg vore att låta statligt anställda ordningsvakter rycka in. Men regeringen verkar ointresserad av denna lösning. På lite längre sikt är det av största vikt att löftet om fler poliser inte går samma öde till mötes som löftet om att vi till 2020 skulle ha Europas lägsta arbetslöshet. Jag vill fråga statsministern: När kommer vi att ha 10 000 fler polisanställda? Kan statsministern lämna en garanti för en sådan utfästelse?

Anf. 70 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! År 2024 är det år som vi har satt upp, och vi är på god väg. Det ligger någonstans mellan 2 000 och 3 000 nu. Sist och slutligen tycker jag att detta är viktigt att överlåta åt myndigheten.

Det handlar självklart om många poliser, och det är därför vi gör en utökning. Vi har inte sett så många poliser som går på utbildningen som nu. Just nu är det 1 100. Jag träffade alldeles nyligen aspiranter och assistenter som är på väg ut. Det var länge sedan Polismyndigheten såg så många, och det var därför vi öppnade två ytterligare polisutbildningar.

Nu går det åt rätt håll, och det måste fortsätta. Vad gäller avgångar har flera faktiskt återanställts. De har kommit tillbaka till polisen. Jag tror att det har att göra med att Polisförbundet kanske har skrivit ett av arbetsmarknadens bästa löneavtal, tack vare de resurser som regeringen har skjutit till i budgeten. Jag vill fortsätta så.

Frågan om ordningsvakter kan man utreda, men man kan inte bara sätta in ordningsvakter på samma arbetsuppgifter som polisen har. Ordningsvakter har 14 dagars utbildning. Polisen har betydligt längre. Deras uppgift kan vidgas, men det måste först utredas vilka befogenheter och vilken utbildning de ska ha.

(Applåder)

Statliga åtgärder mot växande vårdköer

Anf. 71 AYLIN FAZELIAN (S):

Herr talman! Den svenska sjukvården ligger i toppen i världen. Varje dag räddar vården liv, och Sverige utmärker sig positivt när det exempelvis

gäller överlevnad efter hjärtinfarkt, stroke eller bröstcancer. Men på många håll landet är väntetiderna alldeles för långa.

Som bekant är det regionerna som har ansvar för sjukvården. Den region där jag bor, Västra Götaland, styrs för andra mandatperioden av Moderaterna. Här är väntetiderna längst i landet. Under oktober fick närmare två tredjedelar av alla patienter på Sahlgrenska Universitetssjukhuset vänta längre än 90 dagar på operation eller åtgärd. I talande stund väntar över 25 000 personer i regionen på att få operation eller åtgärd.

Detta är oacceptabelt. Därför vill jag ställa följande fråga till statsministern: 75 procent av regionerna styrs av borgerliga partier. Vilka åtgärder kan statsministern vidta för att genom den nationella politiken trygga sjukvården och minska köerna?

Anf. 72 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Tack för frågan! Det är viktigt att göra kopplingen mellan det nationella och det regionala. Här måste vi hjälpas åt. Det var också mitt budskap på Sveriges Kommuner och Regioners kongress i Linköping i går.

Det finns naturligtvis ett nationellt ansvar för att se till att vården är jämlik. Därför är det så viktigt att vi exempelvis ser till att utbildad personal finns tillgänglig. Då kan regionerna anställa dem. Regionerna får dessutom extra medel som de själva får hantera och bestämma vad de vill göra med.

Förutom detta skjuter vi till en justerad kömiljard som vi menar kommer att bli betydligt mer effektiv. Regeringen vill också tillsammans med alla regioner göra upp ett avtal med respektive region om hur man ska komma åt problemet och kunna korta köerna i varenda region. Vad behöver exakt den här regionen för att det ska bli verklighet? Jag tror att detta kan vara ett framgångsrikt sätt att arbeta på.

(Applåder)

Statsministerns frågestund var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.04 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 10 Beslut om ärende som slutdebatterats den 27 november

TU4 Skydd av Sveriges säkerhet vid radioanvändning

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Instansordning vid överklagan)

1. utskottet
2. res. 1 (S, C, V, MP)

Votering:

164 för utskottet

163 för res. 1

22 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 63 M, 61 SD, 21 KD, 18 L

För res. 1: 91 S, 30 C, 27 V, 14 MP, 1 -

Frånvarande: 8 S, 7 M, 1 SD, 1 C, 1 KD, 1 L, 2 MP, 1 -

Tomas Kronståhl (S) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 3 (Uppföljning och översyn)

1. utskottet
2. res. 2 (M, KD)

Votering:

243 för utskottet

84 för res. 2

22 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 61 SD, 30 C, 27 V, 18 L, 14 MP, 1 -

För res. 2: 63 M, 21 KD

Frånvarande: 8 S, 7 M, 1 SD, 1 C, 1 KD, 1 L, 2 MP, 1 -

Punkt 4 (Några frågor om 5G)

1. utskottet
2. res. 3 (M)

Votering:

236 för utskottet

63 för res. 3

28 avstod

22 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 61 SD, 30 C, 21 KD, 18 L, 14 MP

För res. 3: 63 M

Avstod: 27 V, 1 -

Frånvarande: 8 S, 7 M, 1 SD, 1 C, 1 KD, 1 L, 2 MP, 1 -

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU6 AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2018

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Skärpta krav på hållbarhet i AP-fondernas placeringar)

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

299 för utskottet

28 för res.

22 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 63 M, 61 SD, 30 C, 21 KD, 18 L, 14 MP

För res.: 27 V, 1 -

Frånvarande: 8 S, 7 M, 1 SD, 1 C, 1 KD, 1 L, 2 MP, 1 -

FiU28 Ingreppanden mot utländska kreditinstitut och vissa andra penningtvättsfrågor

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU29 Skyldighet för kreditinstitut att tillhandahålla kontanttjänster

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Utökade möjligheter att sätta in och ta ut kontanter)

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

299 för utskottet

28 för res.

22 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 63 M, 61 SD, 30 C, 21 KD, 18 L, 14 MP

För res.: 27 V, 1 -

Frånvarande: 8 S, 7 M, 1 SD, 1 C, 1 KD, 1 L, 2 MP, 1 -

CU5 Lägre kapitalkrav för privata aktiebolag

Punkt 1 (Regeringens lagförslag)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

299 för utskottet

28 för res. 1

22 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 63 M, 61 SD, 30 C, 21 KD, 18 L, 14 MP

För res. 1: 27 V, 1 -

Frånvarande: 8 S, 7 M, 1 SD, 1 C, 1 KD, 1 L, 2 MP, 1 -

Punkt 2 (Lagstiftningens framtida utformning)

1. utskottet
2. res. 2 (M, KD)
3. res. 3 (SD)

Förberedande votering:

84 för res. 2
61 för res. 3
182 avstod
22 frånvarande
Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

157 för utskottet
144 för res. 2
26 avstod
22 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 1 M, 30 C, 2 V, 18 L, 14 MP

För res. 2: 62 M, 61 SD, 21 KD

Avstod: 25 V, 1 -

Frånvarande: 8 S, 7 M, 1 SD, 1 C, 1 KD, 1 L, 2 MP, 1 -

Mikael Damsgaard (M) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Ida Gabrielsson och Håkan Svenneling (båda V) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

SkU8 Genomförande av regler i EU:s direktiv mot skatteundraganden för att neutralisera effekterna av hybrida mismatchningar

Kammaren biföll utskottets förslag.

**SkU9 Genomförande av regler om beskattning av inkomst från o-
aktat fast driftställe i EU:s direktiv mot skatteundraganden**

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 12 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2019/20:41 Riksrevisionens rapport om Sidas humanitära bistånd och långsiktiga utvecklingsarbete

Motioner

med anledning av prop. 2019/20:38 Samarbete mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper i krissituationer
2019/20:3435 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V)

med anledning av skr. 2019/20:39 Riksrevisionens rapport om grund-
särskolans kunskapsuppdrag
2019/20:3437 av Kristina Axén Olin m.fl. (M)

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 27 november

2019/20:490 Uttalanden om sanktioner

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:491 Brott begångna av djurrättsaktivister

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:492 Åtgärder mot psykisk ohälsa

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:493 Vägnätet på landsbygden

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:494 En trygg övergång från daglig verksamhet

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2019/20:495 Riksrevisionens rapport om höghastighetståg

av *Åsa Coenraads* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:496 Slutrapport från Arlandarådet

av *Åsa Coenraads* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:497 EU:s vapenpass

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:498 Naturvårdsverkets allvarliga misstag

av *Sten Bergheden* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

§ 14 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 27 november

2019/20:316 Användandet av namnet Belarus

av *Maria Nilsson* (L)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:391 En skattepolitik som gynnar män

av *Elisabeth Svantesson* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:392 Överskottsmålet

av *Elisabeth Svantesson* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:393 Arbetslöshetsmålet

av *Elisabeth Svantesson* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:396 Stopp för utförsel av stöldgods

av *Margareta Cederfelt* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:397 Illegal införsel av vapen

av *Margareta Cederfelt* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:395 Investeringsbedrägerier

av *Tobias Andersson* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:389 Arbetsförmedlingen

av *Tobias Andersson* (SD)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:394 Status efter avslutat deltagande i etableringsuppdraget

av *Lars Beckman* (M)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:398 Lagförslag om skydd mot renoveringar

av *Momodou Malcolm Jallow* (V)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:399 Fastighetspaketering

av *Ulla Andersson* (V)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:400 Alkoholkonsumtionens kostnad för samhället

av *Christina Östberg* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:404 Säkerheten vid statliga och regionala museer

av *Cassandra Sundin* (SD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2019/20:405 Mediefrihet i Egypten

av *Margareta Cederfelt* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:406 Miljöprovningarnas effektivitet

av *Mats Nordberg* (SD)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:407 GS-vatten

av *Jimmy Ståhl* (SD)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:408 Skydd för det rörliga kulturarvet

av *Per Lodenius* (C)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2019/20:410 Regelkrångel

av *Martina Johansson* (C)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:411 Sikkfisket

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:412 Allemansrättens plats i läroplanen

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:414 Verkställande av utvisningsbeslut

av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:415 Höjningen av husbilsskatten

av *Angelica Lundberg* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:418 Beskattning av husbilar

av *Eric Westroth* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:420 Beskattning av svenska husbilar

av *Lars Beckman* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:474 Skatt på husbilar

av *Eric Palmqvist* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:402 Skärpta straff för sexualbrott

av *Åsa Coenraads* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:416 Konkurrensneutralitet i primärvården

av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:431 Ett häkte i Västerås

av *Mikael Damsgaard* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:421 Patientsäker granskning av medicintekniska högriskprodukter

av *Clara Aranda* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:422 Hantering av läkemedelsbrist

av *Clara Aranda* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:423 Missbruk av LSS i arbetskraftsinvandringen

av *Jonas Andersson* i Skellefteå (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:432 Brister i säkerhetsprövning

av *Fredrik Lindahl* (SD)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:424 Vägsamfälligheter och förenklad metod för framräkning av andelstal

av *Anders Åkesson* (C)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:425 Åtgärder vid utpressningsförsök av diplomater

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:426 Boende för personer med uppehållstillstånd enligt gymnasielagen

av *Christina Høj Larsen* (V)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:427 Regeringen och arbetet för en stark havsrätt

av *Elin Segerlind* (V)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:429 Kinesiska hot mot Sveriges yttrande- och mötesfrihet
av *Hans Wallmark* (M)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2019/20:430 Psykosocialt stöd vid cancer
av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:437 Diplomatisk representation
av *Hans Rothenberg* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:438 Biståndspengar till talibaner
av *Magdalena Schröder* (M)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2019/20:442 Återvändande IS-svenskar
av *Ludvig Aspling* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:441 Ersättning till drabbade av narkolepsi
av *Elisabeth Svantesson* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:456 Vård av anhöriga
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:443 WTO:s överprövningsorgan
av *Tobias Andersson* (SD)
till statsrådet Anna Hallberg (S)

2019/20:447 Måltidsavgifter i äldreomsorgen
av *Anna Vikström* (S)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:449 Myanmars övergrepp mot rohingyerna
av *Håkan Svenneling* (V)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:450 Situationen i Kashmir
av *Håkan Svenneling* (V)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:451 Sveriges stöd till demokratirörelsen i Libanon
av *Håkan Svenneling* (V)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:452 En exitskatt
av *Tony Haddou* (V)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:453 Vårdmomsen
av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:454 Vargbeståndet i renbetesområden
av *Cassandra Sundin* (SD)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:455 Tobaksbruket och ANDT-strategin
av *John Weinerhall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:457 Tobaksproduktdirektivet
av *John Weinerhall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 16.08.

Prot. 2019/20:40
28 november

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.24,
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.04 och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om vice gruppledare för partigrupp.....	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 3 AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2018.....	2
Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU6	2
Anf. 1 ANDREAS LENNKVIST MANRIQUEZ (V)	2
Anf. 2 INGEMAR NILSSON (S)	3
Anf. 3 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	5
(Beslut fattades under § 11.)	6
§ 4 Ingridanden mot utländska kreditinstitut och vissa andra penningtvätsfrågor	6
Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU28	6
(Beslut fattades under § 11.)	6
§ 5 Skyldighet för kreditinstitut att tillhandahålla kontantjänster.....	6
Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU29	6
Anf. 4 HÅKAN SVENNELING (V)	6
Anf. 5 INGELA NYLUND WATZ (S).....	8
Anf. 6 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	9
Anf. 7 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	10
Anf. 8 EMIL KÄLLSTRÖM (C)	11
Anf. 9 PETER PERSSON (S)	13
(Beslut fattades under § 11.)	14
§ 6 Lägre kapitalkrav för privata aktiebolag.....	14
Civilutskottets betänkande 2019/20:CU5.....	14
Anf. 10 DAVID JOSEFSSON (M)	14
Anf. 11 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	16
Anf. 12 JON THORBJÖRNSSON (V)	17
Anf. 13 OLA MÖLLER (S)	18
Anf. 14 OLA JOHANSSON (C).....	18
Anf. 15 DAVID JOSEFSSON (M) replik.....	20
Anf. 16 OLA JOHANSSON (C) replik.....	21
Anf. 17 DAVID JOSEFSSON (M) replik.....	21
Anf. 18 OLA JOHANSSON (C) replik.....	21
Anf. 19 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	22
Anf. 20 OLA JOHANSSON (C) replik.....	22
Anf. 21 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	23
Anf. 22 OLA JOHANSSON (C) replik.....	23
(Beslut fattades under § 11.)	23
§ 7 Genomförande av regler i EU:s direktiv mot skatteundandraganden för att neutralisera effekterna av hybrida mismatchningar	24
Skatteutskottets betänkande 2019/20:SkU8	24
(Beslut fattades under § 11.)	24
§ 8 Genomförande av regler om beskattning av inkomst från obeaktat fast driftställe i EU:s direktiv mot skatteundandraganden.....	24
Skatteutskottets betänkande 2019/20:SkU9	24

(Beslut fattades under § 11.).....	24	Prot. 2019/20:40
Ajournering.....	24	28 november
Återupptaget sammanträde.....	24	-----
§ 9 Statsministerns frågestund.....	24	
<i>Kärnkraftens framtid och en uppdaterad energiöverenskommelse.....</i>	<i>24</i>	
Anf. 23 ULF KRISTERSSON (M)	24	
Anf. 24 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	25	
Anf. 25 ULF KRISTERSSON (M)	25	
Anf. 26 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	26	
<i>Statsministerns syn på opinionsläget.....</i>	<i>26</i>	
Anf. 27 HENRIK VINGE (SD).....	26	
Anf. 28 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	26	
Anf. 29 HENRIK VINGE (SD).....	27	
Anf. 30 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	27	
<i>Vården av människor med narkotikaberoende .....</i>	<i>27</i>	
Anf. 31 ANDERS W JONSSON (C)	27	
Anf. 32 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	28	
Anf. 33 ANDERS W JONSSON (C)	28	
Anf. 34 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	29	
<i>Arbetsförmedlingen och lagen om valfrihet.....</i>	<i>29</i>	
Anf. 35 JONAS SJÖSTEDT (V).....	29	
Anf. 36 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	30	
Anf. 37 JONAS SJÖSTEDT (V).....	30	
Anf. 38 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	31	
<i>Återanställning av pensionerade polisutredare.....</i>	<i>31</i>	
Anf. 39 EBBA BUSCH THOR (KD).....	31	
Anf. 40 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	31	
Anf. 41 EBBA BUSCH THOR (KD).....	32	
Anf. 42 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	32	
<i>En ny energiöverenskommelse.....</i>	<i>33</i>	
Anf. 43 ARMAN TEIMOURI (L)	33	
Anf. 44 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	33	
Anf. 45 ARMAN TEIMOURI (L)	33	
Anf. 46 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	33	
<i>Mäns våld mot kvinnor .....</i>	<i>34</i>	
Anf. 47 OLLE THORELL (S).....	34	
Anf. 48 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	34	
<i>Sveriges roll i det globala klimatarbetet.....</i>	<i>34</i>	
Anf. 49 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP).....	34	
Anf. 50 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	35	
<i>Nationella verktyg för att säkra jordbrukets lönsamhet .....</i>	<i>35</i>	
Anf. 51 JOHN WIDEGREN (M)	35	
Anf. 52 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	35	
<i>Väntetiderna i vården .....</i>	<i>36</i>	
Anf. 53 PER RAMHORN (SD)	36	
Anf. 54 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	36	
<i>Tidsplanen för skattereformen.....</i>	<i>37</i>	
Anf. 55 HAMPUS HAGMAN (KD).....	37	
Anf. 56 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	37	
<i>Manlig omskärelse och religionsfriheten.....</i>	<i>37</i>	

Anf. 57 FREDRIK MALM (L)	37
Anf. 58 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	37
<i>Mäns dödliga våld mot kvinnor</i>	38
Anf. 59 CARINA ÖDEBRINK (S)	38
Anf. 60 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	38
<i>Regeringens politik för sänkt arbetslöshet</i>	39
Anf. 61 MATS GREEN (M)	39
Anf. 62 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	39
<i>Ungdomars hälsa</i>	39
Anf. 63 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	39
Anf. 64 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	40
<i>Åtgärder mot våld och ojämlikhet</i>	40
Anf. 65 ANDERS ÖSTERBERG (S)	40
Anf. 66 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	40
<i>Sveriges agerande med anledning av situationen i Iran</i>	41
Anf. 67 LARS-ARNE STAXÄNG (M)	41
Anf. 68 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	41
<i>Ökat antal polisanställda</i>	42
Anf. 69 LARS JILMSTAD (M)	42
Anf. 70 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	42
<i>Statliga åtgärder mot växande värdköer</i>	42
Anf. 71 AYLIN FAZELIAN (S)	42
Anf. 72 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	43
Ajournering	43
Återupptaget sammanträde	43
§ 10 Beslut om ärende som slutdebatterats den 27 november	43
TU4 Skydd av Sveriges säkerhet vid radioanvändning	43
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	44
FiU6 AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2018	44
FiU28 Ingripanden mot utländska kreditinstitut och vissa andra penningtvätsfrågor	45
FiU29 Skyldighet för kreditinstitut att tillhandahålla kontanttjänster	45
CU5 Lägre kapitalkrav för privata aktiebolag	45
SkU8 Genomförande av regler i EU:s direktiv mot skatteundandraganden för att neutralisera effekterna av hybrida mismatchningar	46
SkU9 Genomförande av regler om beskattning av inkomst från obeaktat fast driftställe i EU:s direktiv mot skatteundandraganden	46
§ 12 Bordläggning	46
§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar	47
§ 14 Anmälan om skriftliga svar på frågor	47
§ 15 Kammaren åtskildes kl. 16.08.	51